

Jarkko Harjuma

URHEILUJOURNALISMIN MUUTOSTEN VUOSIKYMMENET

Miten urheilujournalismi on muuttunut viimeisen 20 vuoden aikana toimittajien ja uutisten näkökulmasta?

URHEILUJOURNALISMIN MUUTOSTEN VUOSIKYMMENET

Miten urheilujournalismi on muuttunut viimeisen 20 vuoden aikana toimittajien ja uutisten näkökulmasta?

Jarkko Harjuma
Opinnäytetyö
Syksy 2018
Viestinnän tutkinto-ohjelma
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu
Viestinnän tutkinto-ohjelma, journalismin suuntautumisvaihtoehto

Tekijä: Jarkko Harjumaa

Opinnäytetyön nimi: Urheilujournalismin muutosten vuosikymmenet

Työn ohjaaja: Teemu Palokangas

Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: Syksy 2018

Sivumäärä: 55

Tässä tutkielmassa selvitetään, miten urheilujournalismi on muuttunut viimeisen 20 vuoden aikana toimittajien ja uutisten näkökulmasta. Tutkielma on tehty kirjallisiin lähteisiin ja pitkän linjan urheilutoimittajien haastattelujen perusteella.

Tutkielmassa on 55 sivua. Niissä on yhdistelty omia pohdintoja lähteisiin ja haastateltavien vastauksiin viitaten. Olen myös käyttänyt sanomalehti Kalevan urheilusivujen arkistoja aikavälillä 1998–2018. Otin Kalevan arkistoista tutkinnan alle urheilusivut viisien yleisurheilun MM-kilpailujen ajalta: Sevilla 1999, Pariisi 2003, Osaka 2007, Daegu 2011 ja Peking 2015.

Tutkimuksessa sain kaivettua esiin muutamia keskeisiä muutoksia viimeisen kahden vuosikymmenen ajalta. Muutokset olivat pitkälti sellaisia, joita olin jo aiemmin itsekseni pohtinut, muun muassa raportointimaisen kirjoitustyylin vähentyminen. Tutkimuksessa tuli esiin myös asioita, joita en ollut aikaisemmin ajatellut.

Jos tutkimustani haluaisi hyödyntää tai jalostaa tulevaisuudessa enemmän, aihetta voisi pöyhä paljon laajemminkin. 20 vuoden aikainen muutos on kuitenkin niin iso möhkäle, että aihetta olisi järkevää pilkkoa pienempiin osiin, tai tutkia vain tietyn osa-alueen muutosta 20 vuoden ajalta, esimerkiksi urheilujournalismia maakuntalehdissä.

Asiasanat: urheilujournalismi, journalismi, urheilu

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Bachelor Degree of Culture and Arts, Journalism

Author(s): Jarkko Harjumaa

Title of thesis: Decades of changes in sports journalism

Supervisor(s): Teemu Palokangas

Term and year when the thesis was submitted: Autumn, 2018 Number of pages: 55

In this thesis I researched, how sports journalism has changed in last 20 years according to journalists opinions and sports articles. This thesis have been done based on literary sources and making interviews with sports journalists.

There is 55 pages in this thesis. I have combined my own thoughts to literary sources and sports journalists opinions. All the journalists I have interviewed have been working from 1998 to 2018. I have also used Kaleva's archives from the last 20 years.

Keywords: sports journalism, journalism, sports

SISÄLLYS

| | | |
|---|---|----|
| 1 | JOHDANTO..... | 7 |
| 2 | MITÄ URHEILUJOURNALISMI ON?..... | 9 |
| | 2.1 Urheilujournalismi on muuttunut..... | 10 |
| | 2.2 E-urheilun ilmestyminen urheilujournalismiin..... | 14 |
| | 2.3 Verkkojulkaisemisen vaikutukset urheilujournalismiin..... | 15 |
| | 2.4 Urheilujournalismin viihteellistyminen..... | 18 |
| | 2.5 Naisurheilusta uutisointi ja sen viihteellisyys..... | 21 |
| | 2.6 Urheilujournalismin kytkeytyminen politiikkaan..... | 22 |
| | 2.7 Urheilujournalismista talousjournalismia..... | 25 |
| 3 | VUOSINA 1998–2018 TYÖSKENNELLEIDEN URH.TOIMITTAJIEN HAASTATTELUT..... | 27 |
| | 3.1 Kai Nevalan haastattelu..... | 27 |
| | 3.1.1 Siirtyminen pois raportoinnista..... | 28 |
| | 3.1.2 Internetin merkitys kasvoi 2000-luvulla..... | 29 |
| | 3.1.3 Internet muutti työskentelyä arvokilpailuissa..... | 29 |
| | 3.1.4 Urheilutoimituksen henkilömäärän muutos työmäärään..... | 30 |
| | 3.2 Pekka Holopaisen haastattelu..... | 31 |
| | 3.2.1 Kaikki tehdään nopeuden ehdoilla..... | 31 |
| | 3.2.2 Arvokisoissa mennään netti edellä..... | 32 |
| | 3.2.3 Urheilujournalismi on viihteellistynyt..... | 32 |
| | 3.2.4 Mallia on haettu Ruotsista..... | 33 |
| | 3.3 Minna Kallasvuon haastattelu..... | 33 |
| | 3.3.1 Juttutyypeissä tapahtunut muutoksia..... | 34 |
| | 3.3.2 Monimediallisuus on lisääntynyt..... | 35 |
| | 3.3.3 Lukijoita osallistetaan aiempaa enemmän..... | 36 |
| | 3.3.4 Arvokisoissa yhteistyö on tavallista..... | 36 |
| | 3.3.5 Työtahti kovaa myös kotimaassa..... | 37 |
| 4 | YLEISURHEILUN MM-KILPAILUJEN UUTISOINTI KALEVASSA..... | 39 |
| | 4.1 Sevillan MM-kilpailut 1999..... | 40 |
| | 4.2 Pariisin MM-kilpailut 2003..... | 40 |
| | 4.3 Osakan MM-kilpailut 2007..... | 41 |
| | 4.4 Daegun MM-kilpailut 2011..... | 42 |

| | | |
|-----|---|----|
| 4.5 | Pekingin MM-kilpailut 2015..... | 43 |
| 5 | JOHTOPÄÄTÖKSET | 45 |
| 5.1 | Toimittajien haastatteluissa yhtäläisyyksiä | 45 |
| 5.2 | Johtopäätökset Kalevan sivuarkistoista..... | 46 |
| | LÄHTEET..... | 47 |
| | LIITTEET | 51 |

1 JOHDANTO

Tässä opinnäytetyössä tutkin, miten urheilujournalismi on muuttunut viimeisen 20 vuoden aikana toimittajien ja uutisten näkökulmasta.

Työskentelin vuonna 2018 tammikuun alusta marraskuun alkuun sanomalehti Kalevan urheilutoimituksessa melko säännöllisesti. Kuulin talossa vakituisesti työskenteleviltä urheilutoimittajilta luke-mattoman määrän juttuja menneistä ajoista 90-luvulta asti. Siitä, miten vanhat, nykyään jopa leg-endan asemassa olevat toimittajat tapasivat työskennellä. Siitä, miten ala on muuttunut hyvin mo-nelta eri kantilta katsottuna. Tarinoiden ansiosta mielikuvani 90- ja 2000-luvun taitteen urheilujour-nalisin pelikentästä on melko lailla erilainen nykytilanteeseen verrattuna. Jo pelkästään puheiden perusteella kiinnostuin siitä, millä eri tavoilla urheilujournalismi on muuttunut viimeisen kahdenkym-men vuoden aikana. Sain työkavereiltani lukuisia hyviä ideoita aiheeseeni. Ideat auttoivat minua saamaan työni valmiiksi.

Vuodesta 1998 vuoteen 2018 ala on sisältänyt lukuisia isoja muutoksia, muun muassa internetin vallankumouksen. 2010-luvulla suurin osa maakuntalehdistä on muuttanut sivukokonsa broad-sheetistä tabloid-muotoon. Yhä edelleen on kuitenkin olemassa perinteisiin nojaavia julkaisuja, kuten Turun Sanomat ja Maaseudun Tulevaisuus, jotka eivät ole vaihtaneet sivukokoaan tab-loidiksi. Jo pelkästään sivukoon muuttumisen takia urheilusivujen taittaminen on kokenut suuria muutoksia 20 vuoden takaisesta tilanteesta nykyhetkeen. Vielä 2010-luvun alkupuolella esimerkiksi Kaleva julkaisi lehtensä osin mustavalkoisena. Myös kokonaan värillinen lehti on tuonut uudenlaisia piirteitä toimitusten taittotyöskentelyyn.

Olen haastatellut kolmea kokenutta pitkän linjan urheilutoimittajaa, jotka ovat työskennelleet alalla vuosina 1998–2018. Valitsin haastateltavat kolmen eri lehden urheilutoimituksesta eri puolilta Su-omea. Haastateltavina olivat Kai Nevala sanomalehti Kalevan urheilutoimituksesta, Pohjalaisen ja Ilkan urheilutoimituksen esimies Minna Kallasvuo ja Ilta-Sanomissa urheilutoimittajana työskentel-evä Pekka Holopainen.

Tässä tutkimuksessa olen käyttänyt myös Kalevan urheilutoimituksen sivuarkistoja hyödykseni. Kävin läpi yhteensä viisien yleisurheilun MM-kilpailujen urheilu-uutiset. Valikoin MM-kilpailut neljän vuoden ajanjakson välein. Valitsin kilpailuiksi vuoden 1999 Sevillan, 2003 Pariisin, 2007 Osakan,

2011 Daegun ja 2015 Pekingin MM-kilpailut. Kaleva lähetti jokaisiin kilpailuihin oman urheilutoimitajansa.

2 MITÄ URHEILUJOURNALISMI ON?

Seppo Pänkäläisen sanoin: "Urheilujournalismi on vahvasti kiinni hyväksi havaitussa perinteessä: suoritusten kuvailussa ja sankarihaastatteluissa" (1998, 32). Urheilujournalismin perusydin onkin suoritusten kuvailu, arvokisasankareiden haastattelut ja urheilijoiden henkilökuvat. Suurin osa urheilujutuista kuvailee tapahtuneita urheilusuurituksia ja -tapahtumia tai niihin läheisesti kytkeytyviä ilmiötä. Piirre ei ole outo muullekaan journalismille, mutta urheilutoimittamisessa se on näkyvämmän pinnalla (Pänkäläinen 1998, 33).

Urheilujournalismin tavoitteena on kertoa ihmisille uutiset urheilumaailman tapahtumista ja viestittää otteluiden ja tapahtumien tunnelmaa kotikatsomoihin erilaisten välineiden välityksellä. Hannu Niemisen ja Mervi Pantin määritelmän mukaan journalismi on ajankohtaisten ja tärkeiden tapahtumien eli uutisten raportoimista (2009, 96). Sama määritelmä pätee urheilujournalismiin. Ajankohdattaiset ja tärkeät tapahtumat ovat tässä tapauksessa urheilutapahtumia ja -kilpailuja, urheiluun liittyviä ilmiöitä tai kohuja. Risto Kunelius on Niemisen ja Pantin kanssa samoilla linjoilla määritellään journalismin joukkoviestinnäksi, joka on ajankohtaista ja faktapohjaista (2003, 21). Simo Sipilän mukaan uutisessa tuodaan ilmi, miten asiat ovat. Olettamus kuitenkin toteutuu harvoin hyvin, sillä toimittajan valinnat värittävät uutista poikkeuksetta. Uutisessa on valintojen ansiosta mielipiteitä ja näkökulmia, joita siinä ei alkuperäisen määritelmän mukaisesti saisi olla (1998, 84–85). Myös urheilu-uutisoinnissa toimittajan henkilökohtaiset valinnat vievät uutista tiettyyn suuntaan ja osittain muokkaavat alkuperäistä sanomaa.

Hyvin usein urheilujutut liittyvät jonkin lajin otteluihin, mutta niiden lisäksi juttuja tehdään erilaisista tapahtumista. Ensin voidaan tehdä laaja ennakkojuttu, jonka jälkeen voidaan mennä vielä itse tapahtumaan ja kirjoittaa sieltä juttu mielenkiintoisella näkökulmalla. Urheilujournalistit tekevät henkilökuvia, ilmiöjuttuja ja lyhyempiä juttupätkiä. He soittelevat lukemattomat määrät puheluita sopien ja tehden haastatteluita ja onkiakseen tietoja. Urheilutoimittajien kirjoittamiin journalismin lajityyppeihin kuuluu myös reportaasi. Toimittaja voi mennä johonkin urheilutapahtumaan, joka ei itsessään edes ole uutisoinnin arvoinen. Tapahtumaa voi kuitenkin mennä äimistelemaan ja tehdä siitä reportaasin, sillä juttutyyppi ei välttämättä edellytä minkäänlaista uutista (Nousiainen 1998, 118).

Urheilujournalismia on iltapäivälehdissä, tavallisissa sanomalehdissä, urheilun erikoislehdissä, televisiossa, internetissä ja radiossa. Sitä esiintyy internetissä huimat määrät ja nykyään sosiaalinen mediakin on pullollaan urheilujournalismia. Netti on mahdollistanut journalismin monimedioitumisen: kirjoitetun uutisen perään voidaan vaivatta upottaa myös aihetta käsittelevä video. Urheilujournalismi on kuitenkin paljon muutakin. Urheilujournalismin ja -journalistien pelikenttä on kokenut muodonmuutoksen vuosien saatossa.

2.1 Urheilujournalismi on muuttunut

Urheilujournalismia ovat muun muassa jääkiekko- ja jalkapallopelien otteluselostukset ja -jutut. Nykyisin otteluista tehdyt jutut keskittyvät yhä useammin johonkin pelaajaan tai pelissä nähtyyn ja koettuun ilmiöön tai tapahtumaan. Internetin vaikutuksen ansiosta sanomalehdet ovat pakotettuja etsimään juttuihinsa poikkeuksellisia näkökulmia (Pietilä 2007, 193).

Juuri internetin tulon jälkeen esimerkiksi otteluselostukset ja -raportit on voitu ladata nopeasti verkkoon heti pelin jälkeen kaikkien nähtäville. Raportointi ei rajoitu pelistä ottelun jälkeiseen juttuun, sillä pelin aikana tapahtumista voidaan pitää myös reaaliaikaista seurantaa nopeiden sähköisten viestien ansiosta. Lehti ilmestyy lukijalle vasta seuraavana aamuna kymmenen tuntia ottelutapahtuman päätösvihellyksen jälkeen, jolloin puisevalla otteluselostuksella ei ole lukijalle enää minkäänlaista arvoa: maalintekijät, syöttäjät ja jäähyllä istujat selviävät nopeasti internetin välityksellä. Älypuhelimien ja tietokoneiden ansiosta nett uutiset ovat nykyisin vaivattomasti lähes kaikkien ulottuvilla vuorokaudenajasta riippumatta ja lukeminen on usein täysin ilmaista. Nämä ovat syitä, joiden vuoksi lukijoille pitää pystyä tarjoamaan jotain muuta aidosti kiinnostavaa luettavaa. Arvokkain sisältö on sellaista, jota ei saa mistään muualta: mediat voivat erottua kilpailijoistaan kehittämällä täysin uudenlaisia näkökulmia (Vehkoo 2011, 211). Vaikka uudenlaisia näkökulmia pyritään keksimään, vanhat ja tutut toimintamallit jäävät helposti päälle. Uutisten sanomaa leimauttavat lukuisissa tärkeissä aiheissa kaavamaiset näkökulmat (Perko 1998, 17). Hujanen kuitenkin muistuttaa, ettei rutiinien tärkeyttä ole syytä väheksyä, koska kiireisessä ja arkisessa työrytmissä niillä on merkitystä (1998, 88).

Toisekseen, pääsarjojen kaudet voivat olla jopa puuduttavankin pitkiä. Pänkäläisen mukaan sarjaotteluissa tapahtuu hyvin harvoin mitään tavallisuudesta poikkeavaa, joka muuttaisi tavallisen

päivälehdien otteluraportin rakennetta. Ottelutapahtumat ovat usein kaavamaisia ja niiden perusrakenne on aina jokseenkin sama (Pänkäläinen 1998, 6). Toimittajan on oltava nykyisin riittävän ammattitaitoinen, jotta hän pystyy kaivamaan tylsältäkin vaikuttavasta ottelusta jotain muuta kirjoitettavaa kuin puisevan otteluraportin. Esimerkiksi jääkiekon SM-liigan runkosarjassa yksi joukkue pelaa lähes 60 ottelua, joten jos jokainen juttu on kuin samasta muotista veistetty, ne alkavat käydä hyvin nopeasti puuduttaviksi. Räväkän alun ja hyvän otsikon keksiminen on nykyisin entistä tärkeämpää, jotta lukija saadaan houkutelua ahmimaan koko artikkeli läpi: tyypillisesti lehtijutuista silmäilläään ainoastaan otsikot ja kuvat (Virtapohja 1998, 128).

Tuttavieni ja urheilujournalismista tietämättömien ihmisten puheiden perusteella yleinen harhakäsitys on, että urheilujournalistit käyvät vain katsomassa hyviä jääkiekko-otteluita ilmaiseksi ja kirjoittelevat sen jälkeen jutun tai pari seuraavan päivän lehteen. Myös kollegani ovat huomioineet samaiset harhaanjohtavat kuvitelmat. Otteluihin meneminen on kuitenkin vain pieni osa urheilutoimittajan työnkuvasta. Jos jutusta haluaa hyvän, otteluun meneminen vaatii kunnan valmistelut ja taustatyöt.

On myös urheilutoimittajalle itselleen hyödyksi, jos hän menee pois niin sanotulta mukavuusalueeltaan, tässä tapauksessa esimerkiksi jääkiekko-otteluiden raportoinnista. Urheilujournalisti, joka pyyttelee perinteisissä ja tapetilla olevissa aiheissa, menettää mahdollisuuden nähdä urheilun uudesta ja jopa yllättävästä perspektiivistä (Pänkäläinen 1998, 167). Nykyisin urheilutoimittajalta vaaditaan kaikkien lajien osaamista ja tuntemista, sillä erikoistuminen pelkästään esimerkiksi jalkapalloon on harvinaista.

Vielä 2000-luvun puolella sanomalehtien urheiluosio oli kaksi tai jopa kolme kertaa nykyisen kokoinen. Sivutilatkin olivat huomattavasti isommat vanhalla broadsheet-aikakaudella. Kuvat saattoivat olla isompia ja niitä pystyttiin upottamaan yhdelle aukeammalle nykyistä enemmän. Pänkäläinen siteeraa Reetta Meriläistä, joka vertaa sanomalehtiä olympiakisoihin: lehdet eivät voi paisua olympialaisten tapaan jatkuvasti. Kultamitalipäivän kymmensivuinen hehkutus olympiavoittajasta ei nykyisin enää onnistu, sillä tilaa on rajallisesti ja paperi maksaa (1998, 26). Esimerkiksi sanomalehti Kalevan urheilusivuilla uutisoitiin Enni Rukajärven olympialaisten pronssimitalista vajaan kahden aukeaman verran 13.2.2018. Ensimmäisellä aukeamalla oli iso kuva Rukajärvestä ja kuvan vieressä toimittajan kirjoittama kolumni. Seuraavalla aukeamalla oli juttu lumilautailijasta henkilönä ja faktalaatikon kera. Aukeamalla oli myös juttu, jossa toimittaja vieraili Rukajärven vanhempien luona

Kuusamossa. Urheilusivujen koko oli vajaat neljä aukeamaa, joten olympiamitali lohkaisi sivuista noin puolet.

Olympialaiset ja muut urheilun suurtahtumat ovat vaikuttaneet merkittävästi urheilujournalismin kehitykseen. Ulkomailla käytäviin kilpailuihin on lähetetty toimittajia, joiden jutuilla lehdet ovat päässeet herkuttelemaan koko kisarupeaman ajan. Arvokisat ovat olleet toimituksissa hetkiä, jolloin uutta lähetys- ja toimitustekniikkaa on päästy kokeilemaan (Pänkäläinen 1998, 25). Esimerkiksi kesäolympialaiset ovat neljän vuoden välein. Tekniikka otti suuria harppauksia eteenpäin neljässä vuodessa etenkin vuosituhannen vaihteessa, kun internet alkoi vallata markkinoita. Lisäksi, kilpailut kestävät noin kuukauden, joten uuden tekniikan kokeiluun on ruhtinaallisesti aikaa. Nykyään vuosittainen kehitys ei ole enää niin hurjaa.

Ulkomailla käytävät arvokilpailut ovat myös kehittäneet suomalaisia urheilutoimittajia ripeämpään työskentelyyn kovan paineen alla. Jos kisat on käyty Suomesta katsottuna kaukana lännessä, esimerkiksi Pohjois- tai Etelä-Amerikassa, aikaero on ollut lehden painamisen kannalta melko kriittinen. Uuden toimitustekniikan kokeilu on johtunut päivänselvästi aikaeroista: työssä yhdistyvät kiireen lisäksi hankalat yhteydet ja pitkät etäisyydet (Pänkäläinen 1998, 25). Toki nykyisin kehittyneet internetyhteydet ja laitteet ovat tehneet ulkomaisista arvokilpailuista raportoimisen erittäin helpoksi.

Aikaerorasisitus ei ole ainut kiireen aiheuttaja. Myös kotimaan urheilutapahtumat ovat lähes poikkeuksetta iltaisin, jolloin urheilutoimittaja painii jatkuvan kiireen kanssa kirjoittaessaan juttua seuraavan päivän lehteen. Urheilutapahtuma loppuu pahimmillaan hieman ennen kymmentä, ja lehti menee painoon esimerkiksi puoli yhdeltätoista. Urheilutoimittajat joutuvat usein kirjoittamaan juttua jonkin verran jo ottelutapahtumien aikana, jos näyttää siltä, että peli venyy pitkäksi. Jos urheiluosiota ei olisi, lehdet ilmestyisivät aikaisemmin ja niiden tekeminen maksaisi vähemmän (Steen 2015, 52).

Myös urheilutoimittajien sukupuolijakauma on kokenut jonkin verran muutoksia. Ensimmäiset urheilusta kertoneet jutut syntyivät urheilusta kiinnostuneiden miesten kynistä (Pänkäläinen 1998, 5). Yhä edelleen urheilujournalisteista suurin osa on erittäin kiinnostuneita urheilusta: aivan kuten missä tahansa muussakin alassa, esimerkiksi historian opettaja on hyvin todennäköisesti kiinnostunut historiasta ja maantiedon opettaja kiinnostunut maantiedosta. Urheilutoimittajat eivät

välttämättä ole pelkästään kiinnostuneita urheilusta, vaan hyvin moni heistä on myös harrastanut jotain lajia kilpatasolla tai muuten vain.

Pänkäläinen kirjoitti 20 vuotta sitten urheilutoimittajien ammattikunnan olevan miesvaltainen (1998, 5). Ala on edelleen miesvaltainen, mutta urheilutoimittajien joukossa nähdään nykyisin yhä enemmän ja enemmän naisia. Tapani Huovila kirjoitti samaisena vuonna 1998, että kaikkien toimittajien sukupuolijakauma on muuttunut tasapuolisempaan suuntaan. Yleisradiossa naisia ja miehiä on saman verran (1998, 35). Yleisradion tasapuolinen sukupuolijakauma näkyy myös nykyisessä Ylen urheilutoimituksessa: toimittajista suunnilleen puolet on naisia ja puolet miehiä. Stereotypit ovat osittain murentuneet, eikä urheilutoimittajanainen varsinaisesti herätä ihmetteleviä katseita. Esimerkiksi Oulun ammattikorkeakoulun viestinnän tutkinto-ohjelmassa on useita naisia, jotka ovat kiinnostuneita urheilusta ja urheilujournalismista ja haluavat tulevaisuudessa työskennellä urheilun parissa.

Urheilujournalismi käsittelee yli 95 prosenttisesti kilpa- ja huippu-urheilua (Pänkäläinen 1998, 5). Kalevi Heinilän mukaan sisällön monipuolistumisesta huolimatta suurin osa sisällöstä on edelleen kilpaurheilua koskevaa journalismia. ”Tästä osoituksena on myös se, että vaikka liikunta on yläkäsitteenä syrjäyttänyt urheilun yleisessä kielenkäytössä, viestinnän yhteydessä urheilu – urheilujournalismi – on edelleenkin säilyttänyt asemansa” (2000, 273).

Uransa lopettaneet huippu-urheilijat ovat soluttautuneet urheilutoimittajien joukkoon viime aikoina. Parhaimmassa tapauksessa entiset urheilijat osoittautuvat päteviksi työntekijöiksi (Boyle 2006, 168). Tuoreina esimerkkeinä ovat Yleisradion urheilutoimituksessa painijuttuja tekevä entinen arvokisatason painija Jarkko Ala-Huikka ja MTV Sportille juttuja tehnyt entinen salibandypelaaja Santtu Manner. Entisten urheilijoiden vahvuus varsinkin oman lajin kohdalla piilee piinkovassa asiantuntemuksessa. Hyvä esimerkki entisten urheilijoiden raudanlujasta asiantuntemuksesta saatiin hiljattain, kun painija Petra Olli voitti alle 65-kiloisten naisten sarjan MM-kultaa lokakuussa 2018. Kamppailun loppu sai dramaattisia käännteitä, joissa tavallinen katsoja ei pysynyt mukana. Finaalin selostanut Ala-Huikka oli kuitenkin tilanteesta perillä ja selitti katsojille tapahtumia siten, että niitä oli helpompi ymmärtää. Toisekseen, urheilumaailmassa koko elämänsä tiiviisti pyöriineet urheilijat tuntevat usein myös muita lajeja ja heiltä voi löytyä alalla tarvittavia kontakteja. Huippu-urheilijat ovat myös suurella todennäköisyydellä antaneet lukuisia haastatteluita, joten he tietävät, miten haastattelutilanne etenee. Urheilutähteys on kova valttikortti jo työnhakutilanteessa: vaikka muut hakijat olisivatkin koulutettuja journalisteja, voi mediatalo – varsinkin televisiokanava – suosia

palkkaamisessa entistä urheilutähteä, joka mahdollisesti tuo kanavalle lisää markkina-arvoa ja kiinnostavuutta katsojien silmissä.

2.2 E-urheilun ilmestyminen urheilujournalismiin

Teknologian kehityksen ansiosta urheilujournalismi on saanut myös uusia lajeja uutisoitavakseen. Yksi vahvasti mielipiteitä jakava uusi urheilumuoto on e-urheilu eli kilpapelaaminen videopeleillä. Pelaajat pelaavat esimerkiksi sotatelejä tai urheilupelejä toisiaan vastaan. Urheiluseurat ovat lähteneet e-urheiluun näyttävästi mukaan perustamalla peleihin omia joukkueita ja e-urheilukatemiaita. Joukkueiden pelaajilla on tarkat harjoitusaikataulut ja homma on varsin ammattimaista: pelaajat ovat kirjoittaneet ammattuurheilijoille tyypillisesti sopimuksia edustamiinsa seuroihin. Pelivälineet tuoleista ja kommunikointiin tarvittavista kuulokkeista ja mikrofonista lähtien ovat huippuluokkaa. Urheiluseurojen mukaantulo e-urheiluun ulottuu myös Suomeen, kun yhä useampi seura on perustanut oman joukkueensa. Omat joukkueet on perustettuna muun muassa Sotkamon Jymyllä, Helsingin IFK:lla ja Seinäjoen Jalkapallokerholla. On mielenkiintoista nähdä, milloin joku kovan luokan urheilutähti värvätään e-urheilujoukkueeseen. Urheilijat eivät varsinaisesti peittele innostustaan videopelien pelaamiseen ja heidän joukossaan on varmasti paljon huippuluokan videopelaajia. Esimerkiksi jääkiekkoilija Patrik Laine on avoimesti kertonut, kuinka hän on ostanut vieraspelireissuillaan hotellihuoneeseensa upouuden television, jos pelipuuhiin soveltuva ruutu ei ole kuulunut huoneen varustukseen.

Urheilujournalistien joukossa on paljon toimittajia, jotka eivät kelpuuta uusia lajeja urheiluksi. Antamalla palstatilaa uusille lajeille vanhojen ja perinteisten lajien asema heikkenee (Pänkäläinen 1998, 37). E-urheilu on tästä täydellinen esimerkki, vaikka Pänkäläinen ei varsinaisesti siihen viittaakaan. Olen itsekin kuullut urheilutoimittajien keskustelevan aiheesta ja naureskelevan koko ilmiölle. Suhtaudun myös henkilökohtaisesti e-urheiluun hieman kaksijakoisesti. Asia on hankala myös iäkkäille ja konservatiivisille lukijoille: eihän tietokoneella tai pleikkarilla pelaaminen voi millään olla urheilua.

E-urheilusta uutisoiminen on kuitenkin lisääntymässä koko ajan yhä enemmän ja enemmän. Esimerkiksi Yleisradio on panostanut elektroniseen urheiluun viime vuosina huomattavasti. Yleisradio onkin e-urheilusta uutisoimisen edelläkävijä, jonka jalanjälkiä muut mediat ennen pitkää seuraavat.

Esimerkiksi vuodenvaihteessa 2015–2016 Yle TV2 lähetti pitkän lähetyksen NHL-videopelin Suomen mestaruuskamppailuista. Nykyisin Yleisradio televisioi säännöllisesti Counter Striken otteluita. Pelit televisioidaan selostuksen kera, ja ainakin NHL-lähetyksissä on ollut mukana myös asiantunteva studio. Ilta-Sanomat on luonut verkkoon ikioman osion e-urheilulle, johon päivitetään vain elektronisesta urheilusta kertovia juttuja. Ilta-Sanomat myös järjestää NHL-pelin pelaajille turnauksen, IS cupin. Turnauksessa parhaiten menestyneet pelaajat kuittaavat itselleen mukavia rahapalkintoja. Maailmalla rahapalkinnot ovat satojen tuhansien ja jopa miljoonien eurojen arvoisia: maailman parhaat Counter Striken pelaajat ovatkin voittaneet itselleen suuria rahasummia. Menestyneiden suomalaisten kilpapelajien otteista kirjoitetaan juttuja ja heistä on tehty jopa henkilökuvia. Uutisoimalla heistä ikään kuin yritetään luoda uusia ja tunnettuja urheilupersoonia kansan tietoisuuteen. Vuoden 2018 tammikuussa järjestetyssä Suomen Urheilugaalassa e-urheilu oli myös näkyvästi esillä. Kuulemieni puheiden perusteella elektronisen urheilun tulo Urheilugaalaan oli urheilutoimittajien yleinen vitsailun kohde.

2.3 Verkkojulkaisemisen vaikutukset urheilujournalismiin

Verkkojulkaisemisen räjähdysmäinen yleistymisen on vaikuttanut urheilutoimittajan työnkuvaan myös siten, että enää yksi juttu päivässä ei välttämättä ole tarpeeksi. Jääkiekko-ottelusta seuraavan päivän lehteen kirjoitettu juttu ei ole riittävästi: tekemisen rytmi on muuttunut jatkuvaan verkkojulkaisemiseen (Pietilä 2007, 318). Ottelusta voidaan tehdä aamulla ennakko valmentajan kommenteilla höystettynä ja julkaista se verkossa. Ennakon lisäksi pelistä voidaan tehdä liveraportointia esimerkiksi jokaisen pelatun erän jälkeen. Myös liveseuranta maalipaikkojen, rangaistusten, torjuntajen ja maalien osalta on nykyisin arkipäivää. Lisäksi ottelun jälkeen verkkoon voidaan palastella useamman eri pelaajan haastattelut eri juttukokonaisuuksina.

Teknologian ja julkaisukanavien kehittymisen ansiosta urheilujournalismi on saanut uusia mahdollisuuksia myös verkkouutisoinnin osalta. Urheilutapahtumista voidaan tehdä vaivattomasti monimediallisia uutisia: kirjoitettuun juttuun voi tekstin lisäksi upottaa urheilijan videohaastattelun tai videoidun lehdistötilaisuuden. Joissain tapauksissa videoissa esiintyy pelkästään toimittajia, jotka analysoivat ottelutapahtumaa tai lajiin liittyvää ilmiötä. Hyvänä esimerkkinä toimittajien keskinäisestä keskustelusta on Iltasanomien Vesa Rantasen ja Tuomas Nyholmin vetämä Videotuomarit.

Monimediallinen tuotanto on jatkuvasti yleistyvää. Mediatalojen johtajien näkökulmasta journalismi on monimediatuotantoa: tekstin lisäksi välttämättömiä osia ovat kuvat, puheet ja videot (Pietilä 2007, 318). Urheilutoimittajan onkin tärkeää olla moniosaaja. Pelkkä kirjoittaminen ja yhden lajin vankka asiantuntemus ja erikoisosaaminen eivät välttämättä riitä kovaa vauhtia uudistuvassa mediakentässä. Monimediallisen osaamisen lisääminen toimituksiin vaatii kuitenkin lisää rahaa. Mediatalat ovatkin käyttäneet edullisia irtisanomis- ja eläkepaketteja vanhojen jäärien eli perinteisten kirjoittavien toimittajien siirtämiseen ulos yrityksen palkkalistoilta (sama, 318). Näin "turhat" kuluvirrat saadaan minimoitua. Monimediallisuus pätee erityisesti urheilujournalismiin, sillä lähes kaikki tapahtumat videoidaan tai televisioidaan joka tapauksessa.

Yleisen käsityksen mukaan kymmeniä vuosia työskennelleet kokeneet toimittajat eivät ole kovinkaan muuntautumiskykyisiä uuteen aikakauteen. Nuoret sen sijaan ovat viettäneet koko lapsuutensa nykyaikaisten laitteiden, vähintäänkin tietokoneiden, parissa, jonka ansiosta uusien teknisten asioiden oppiminenkin käy astetta helpommin. Asia on myös koettu todeksi: vanhempia toimittajia on vaikeampaa opettaa ja innostaa luovassa työnteossa. He ovat konservatiivisia ja luottavat omaan iät ja ajat käytössä olleisiin työskentelytapoihin. Nuoret ovat vastaanottavaisempia ja innokkaampia oppijoita. Esimerkiksi Kauppalehti panosti selkeästi nuoriin työntekijöihin, kun se irtisanoi vuonna 2007 ikääntyneimmät toimittajansa ja satsasi nuorten toimittajien koulutukseen. Heistä haluttiin moniosaajia, jotka hallitsevat sanomalehtityön lisäksi verkkojulkaisemisen (Pietilä 2007, 319).

Samoin kuin minkä tahansa uutisten, myös urheilu-uutisten verkkouutisoinnissa on tärkeää pysyä jatkuvasti ajan tasalla. Internetissä surffaileva potentiaalinen lukija ei palaa uudelleen sivulle, jonka etusivulla on tismalleen samat urheilu-uutiset kuin tunti sitten. Tämän vuoksi toimittajien työskentelyyn on tullut uusi elementti, joka alleviivaa uutistarjonnan keskeytymätöntä kehittämistä ja uusien tietojen jatkuvaa tuottamista (sama, 323).

Vapaan verkkojulkaisemisen ansiosta kuka tahansa voi olla toimittaja. Lehdistön vartioimaan porttiin on avautunut ammottava reikä. Ensin kansalaiset julkaisivat materiaalia kamerakännyköineen, jonka jälkeen sosiaalinen media hajotti koko portin. Kuka tahansa voi halutessaan perustaa blogin tai nettisivuston (Vehkoo 2011, 12). Blogiin on vaivatonta kirjoittaa mitä tahansa täysin ilmaiseksi, olkoon kirjoitukset sitten poliittisia tai urheiluun liittyviä asioita. Suomessa erityisesti jäähkiekkoihmisia sivustoja on perustettu lukematon määrä. Sivustojen sisältö vaihtelee rajusti juttutyyppejä ja juttujen kielioppia myöten. Sisältöä voivat olla myös erilaiset podcastit eli

keskusteluohjelmat, joissa sivuston ylläpitävät keskustelevat ajankohtaisista asioista. Muinoin oman julkaisun perustamiseen tarvittiin kirjapaino tai kustantaja, nykyisin internet hoitaa kaiken täysin ilmaiseksi (Vehkoo 2011, 12).

Internet on mahdollistanut toimittajille yhä erilaisempien lähteiden käyttämisen (Nieminen & Pantti 2009, 102). Sosiaalinen media Twitterin ja Facebookin johdolla on journalisteille uutisaiheiden lähteenä täysin ylivoimainen ja vaivaton. Olen itsekkin löytänyt täysin yllättäen lukemattomia erilaisia juttuaiheita sosiaalisen median syövereistä. Sosiaalinen media on myös helpottanut potentiaalisten haastateltavien etsimistä ja löytämistä huomattavasti, sillä lähes kaikki ihmiset ovat rekisteröityneinä Facebookiin. Erilaiset puskaradiot ja muut ryhmät ovat erinomaisia paikkoja haastateltavien etsimiseen. Jos haastateltavan nimi on jo tiedossa, mutta numeroa ei löydy mistään, voi yhteyttä yrittää ottaa sosiaalisen median kautta. Sosiaalisesta mediasta voi myös kaivaa arvokasta ja mielenkiintoista tietoa haastateltavasta ennen juttukeikalle menoa.

Nimenomaan lähteiden helppo saatavuus on nykypäivänä ensiarvoisen tärkeää tiedonvälityskilpailun kiihtymisen vuoksi (Nieminen ja Pantti 2009, 103). Myös sanomalehdet ja mediatilat itse ovat sosiaalisessa mediassa hyvin aktiivisia. Omalla Facebook-sivulla on helppoa jakaa verkossa julkaistu juttu. Facebookissa lukijat voivat jakaa juttuja omissa profileissaan, jolloin juttujen lukijamäärät voivat moninkertaistua varsin helposti. Sosiaalisessa mediassa toimitukset voivat avata kulissien takaista elämää ja tehdä työntekijöitään tutummiksi lukijoilleen. Kuvien ohella somessa julkaistaan esimerkiksi videotervehdyksiä.

Sosiaalisen median tuomien etujen lisäksi internet on mullistanut toimittajien tiedonhaun. Heikki Hiilamo siteeraa yhdysvaltalaisista klassikkojournalistia Walter Lippmania, joka totesi vuonna 1920: "Toimittajien on luotettava virkamiehiin, koska heillä on toimistoissaan kirjat ja paperit" (1998, 255). Ennen internetiä toimittajat todellakin olivat muilta saadun tiedon varassa, mutta nykyisin ei tarvitse kuin aukaista läppäri ja alkaa etsiä tietoa hakukoneiden avulla. Hyödyt eivät rajoitu pelkästään tarvittavien asiakirjojen helppoon saatavuuteen: toimittaja voi analysoida ja tarkastella materiaalia haluamallaan tavalla ja saada siitä ulos asioita, joita muut eivät huomaaisi tai ainakaan uskaltaisi paljastaa (sama, 255).

2.4 Urheilujournalismin viihteellistyminen

Nykyajan muuttuneessa mediakentässä on kuitenkin jo syytä miettiä, mitä urheilujournalismi oikeastaan on. Millainen uutisointi luokitellaan urheilujournalismiksi? Kun Teemu Selänne osallistuu Kotkan meripäiville, ainakin iltapäivälehdissä asiasta on poikkeuksetta juttu jos toinenkin. Erityisesti verkko on pullollaan tämäntyyppisiä uutisia, jotka voidaan melkein jo luokitella viihteeksi. Asiajournalismin, joukkoviestinnän tavanomaisen selkänöjan, osuus tarjonnasta on entistä kapeampi. Juttujen lukumäärä on kasvanut ja viihteellistynyt huomattavan paljon (Kuutti 1998, 109). Kun Kimi Räikkönen tai Patrik Laine julkaisee uuden kuvan Instagramiin, iltapäivälehdet huomioivat uudet kuvat välittömästi ja kirjoittavat niistä lyhyehkön jutun sivuilleen.

Lehdillä voi olla vaikeuksia päättää, mikä uutinen on viihdettä ja mikä ei. Kun Jere Karalahden elämäkerta julkaistiin, Iltalehti lokeroi kaikki kirjasta kirjoitetut jutut viihteen osastolle. Iltä-Sanomat puolestaan ei tehnyt selkeää linjausta elämäkerrasta uutisoimisen suhteen: osa jutuista luokiteltiin urheiluksi ja osa viihteeksi. Toisaalta viihde myy, joten miksi olla julkaisematta juttuja, jotka houkuttelevat lukijoita. Vaikka jutut ovatkin netissä ilmaisia, jokainen klikki on hyödyksi medialle. Tulot koostuvat mainoksista ja ilmoituksista: mitä enemmän klikkejä, sitä helpommin mainostajat löytävät tiensä sivustolle ja sen myötä tuovat rahaa. Vaikka urheilujournalismi on selvästi muuttunut viihteeksi, Erkki Kauhasen mukaan journalismi ei ole viihdettä, vaan se on viihdyttävää. "Hyvät journalistiset tuotteet ovat aina myös viihdyttäviä, mutta jos jonkin mediatekstin funktio on pääasiassa viihdyttävä, se ei ole journalismia vaan jotain muuta" (1998, 292).

Uutiset ovat yhä enenevässä määrin tarkan harkinnan mukaan tehtyjä ja lukijakunnan odotukset tiedostaen tehtyjä valintoja (Pietilä 2007, 10). Tästä hyvä esimerkki on juuri Jere Karalahden kirjan julkaisuviikonloppu. Iltapäivälehdistö ja muut mediat tiesivät tasan tarkkaan, mistä ihmiset halusivat lukea. Toimituksissa kirja oli varmasti perattu huolellisesti läpi jo ennen kirjan julkaisupäivää ja lehteen ja verkkoon tulevat jutut oli käyty läpi huolellisesti etukäteen.

Pietilä huomauttaa suuryritysten ja pörssiyritysten käyttävänsä julkisuutta suunnitelmallisesti hyväkseen. He suunnittelevat kaiken tarkasti ja repivät toimittajista ja mediasta kaiken saatavissa olevan hyödyn irti (2007, 9). Juuri tästä oli kyse myös Jere Karalahden elämäkerran julkaisemisessa sillä erotuksella, että Karalahti ei edustanut suuryritystä tai pörssiyrityötä. Sekä Karalahti että kirjan kirjoittanut toimittaja Aki Linnanahde tiesivät pomminvarmasti hyötyvänsä julkisuudesta. Molemmat henkilöt osallistuivat useaan keskustelutilaisuuteen ja antoivat lukemattomia haastatteluita

eri medioille. Lehdillä ja muilla asiasta uutisoineilla medioilla ei varsinaisesti tarvinnut houkutella Linnanahdetta ja Karalahtea antamaan lausuntoja.

Lentäviä ja värikkäitä lausahduksia antavat urheilijat ovat medioille kullannarvoisia. Urheilijasta on helppo tehdä vihteellinen tuote, kun suusta tulee muutakin kuin lajille tyypillistä ja tylsää jargonia. Tuppusuiden aika on ohitse; TV-tähtien valtakausi urheilujournalismissa on alkanut. Esiintyminen median edessä on jo yhtä tärkeää kuin urheilijan fyysinen kunto (Yli-Saunamäki 1999, 32). Urheilijat tiedostavat myös itse näyttävän esiintymisen tärkeyden. Medianäkyvyys lisää kiinnostusta ja tuo tilipussiin ison määrän sponsorirahoja (sama, 32). Teuvo Arolaisen mukaan journalismi on historiansa saatossa ollut aina kiinnostunut seksistä, rahasta ja vallasta (1998, 178). Joskus urheilijan kuuluisuus ja laaja medianäkyvyys voi olla myös haitaksi, kun heidän yölliset baarisekoilunsa tai yökerhosta poistumiset seuralaisen kanssa päätyvät iltapäivälehtien otsikoihin. Urheilijoista on tullut suuren rahan pyörittämän liiketoiminnan työläisiä ja viihdetaitelijoita, joiden elämää voi verrata filmitähtien ja viihdejulkistien elämään (Vasara 2000, 50–51).

Urheilun vihteellistymistä kuvaa se, että joillekin urheilusarjoille yksi kilpailija tai urheilija on elintärkeässä asemassa julkisuuden kannalta. Tuorein esimerkki nähtiin syksyllä 2018, kun Kimi Räikkönen ilmoitti lopettavansa Ferrarilla ja siirtyvänsä Sauberille kahdeksi seuraavaksi kaudeksi. F1:n johtoportaan ja formuloita televisioivissa yhtiöissä rukoiltiin varmasti sormet ristissä Räikkösen jatkon puolesta: suomalaisen arvo sarjalle ja siitä uutisoiville medioille on mittaamaton. Tämä on tyypillistä uudelle mediaurheilun aikakaudelle: brändejä rakennetaan urheilijoiden avulla ja heitä tuotteistetaan (Virtapohja 2000, 60).

Suomalaisista ennen kaikkea Harry ”Hjallis” Harkimo on käyttänyt urheilumediaa hyödykseen markkinoidessaan Jokereita ja Hartwall Areenaa (Pänkäläinen 1998, 34). Ei ole lainkaan ihme, että piinkovana liikemiehenä tunnettu Harkimo ottaa kaiken irti täysin ilmaisesta julkisuudesta. Harkimo on hiljalleen luopumassa Jokereista, mutta hän on pistänyt uuden vaihteen silmään jo hyvissä ajoin. Harkimo ryhtyi vuoden 2018 olympialaisissa 50 kilometrin kultamitalin hiihtäneen Iivo Niskasen manageriksi. Kaksikon välisestä yhteistyöstä uutisoitiin laajalti, ja Harkimo oli jälleen huomion keskipisteessä.

Toisinaan urheilujournalismin kanssa tekemisissä olevat julkisuuden henkilöt Harkimosta lähtien pyrkivät selvästi markkinoimaan ja mainostamaan omaa yritystään tai omia tarkoituksiaan. Taitava journalisti jättää haastateltavien painostuksesta huolimatta sitaatit ja tekstipätkät pois,

joissa pyritään mainontaan (Kunelius 2003, 23). Kun haastateltavat eivät pysty liiaksi vaikuttamaan toimittajien kirjoittamiin teksteihin, journalismin itsenäisyys säilyy: itsenäisyys takaa uskottavuuden (sama, 24).

Viihteellistyminen ei ole vaikuttanut pelkästään urheilijoihin ja heidän taustajoikkoihinsa. Joskus viihteellistyminen voi ajaa urheilutoimittajan kokeilemaan jotain erilaista. "Kollegat parhaasta päästä keskittyvät suunnittelemaan ja tuottamaan viihteellistä ja kevyttä – mutta toki myyvää – ohjelmistoa, jonka side journalismiin ennen pitkää muuttunee kuvitteelliseksi" (Korvola 1998, 250). Hyvänä esimerkkinä on Yleisradion pitkäaikainen urheilutoimittaja ja tv-kasvo Riku Riihilahti, joka nykyisin juontaa penkkiurheiluun keskittyvää viihdeohjelmaa, Villiä korttia.

Urheilun jatkuvasti kasvava televisiointi on vaikuttanut urheilutapahtumien kulkuun. Urheilu on tullut riippuvaiseksi mediasta, mikä on johtanut siihen, että sääntöjä muokataan mediaa ja julkisuutta palvellen (Virtapohja 1999, 7). Otteluiden kestoja ja alkamisajankohtia on muokattu muun muassa televisiointimahdollisuuksia parantavaan suuntaan. Esimerkiksi kotoisessa jääkiekkoliigan SM-liigassa jokaista erää kohden on kaksi virallista liigan mainoskatkoa. Katkojen aikana toimittajat ja studioisännät haastattelevat asiantuntijoita ottelun kulusta ja pelissä nähdystä tapahtumista. Toisinaan toimittaja on saattanut astella jopa vaihtopenkkien väliin raportoimaan katsojille "kulissien takaisista" ottelutapahtumista.

Kasvava tarjonta on lisännyt urheilun kanavapaketteja entisestään. Esimerkiksi jääkiekolle ja jalkapallolle on olemassa omat pakettinsa. Vielä erikseen on olemassa kanavapaketteja ulko- ja kotimaisille sarjoille molemmissa lajeissa. Pelkät ottelulähetykset eivät enää riitä: markkinoilla on lukuisia lajeihin liittyviä keskustelu- ja viihdeohjelmia, joissa perataan menneitä ja ja spekuloidaan tulevia tapahtumia. Penkkiurheilusta on tullut yhä suositumpaa, minkä varaan televisiokanavat panostavat (Vasara 2000, 87). Televisioon tarvitaan enemmän ja enemmän työntekijöitä lähetysmäärien kasvaessa. Joskus jopa entiset urheilijat ovat ottaneet toimittajan roolin haltuunsa. Hyvänä esimerkkinä entinen jääkiekkoilija Ari Vallin, joka on tehnyt itsestään leppoisan toimittajan ja jääkiekkostudioiden vakiokasvon varsin onnistuneesti. Vallin on esimerkki tekijästä, josta on tehty eräänlainen viihteen oma tuote: entinen ammattipelaaja, joka pääsee joukkueiden pukukoppeihin heittämään läppää tai keskustelemaan vakavia nykyisten pelaajien kanssa. Tekijöiden kasvavan tarpeen huonona puolena taas on köykäiset studiolähetykset ammattitaidottomien tekijöiden vuoksi.

Urheilujournalismin viihteellistyminen näkyy jo urheilutoimittajien kirjoittamien juttujen sanavalinnoissa. Jutuissa käytetään värikkäitä ilmaisuja, useimmiten tekemistä kuvaavia verbejä. Termit voivat olla sodasta ja tappelusta tuttuja, esimerkiksi murskata, saada päänahka ja taistella. Usein urheilujournalismissa käytetyt adjektiivitkin ovat lennokkaita, kuten ilmiömäinen ja uskomaton. Pänkäläinen kysyy, miksi urheilutoimittajat eivät liioittelevien kielikuvien sijaan tyydy kertomaan, että urheilusuoritus oli hyvä. Hän pohtii, johtuisiko se mahdollisesti urheilujournalistien huonosta omatunnosta: urheilusta yritetään tehdä tärkeämpää kuin se todellisuudessa onkaan (1998, 21). Merkittävä asia urheilujournalismissa käytetyssä kielessä on myös se, että se on miesten keksimää. "Ei ole sattumaa, että urheilussa mm. ammutaan ja lauotaan sen sijaan, että vain potkaistaisiin ja lyötäisiin" (Pänkäläinen 1998, 21).

2.5 Naisurheilusta uutisointi ja sen viihteellisyys

Viime aikoina urheilujournalismia on sävyttänyt tasa-arvokeskustelu. Esimerkiksi Twitterissä on ollut lukuisia tasa-arvobotteja, jotka ovat mitanneet naisten esiintymistä eri sanomalehtien urheilusivuilla. Urheilusivujen sukupuolijakaumaa mittaavat tasa-arvobotit ovat kuitenkin hieman ongelmallisia. Jos naisurheilijasta kirjoitetaan kymmenen palstan aukeamalla esimerkiksi yhdeksänpalstainen iso juttu, voi aukeaman sukupuolijakauma silti heilahtaa täysin pääläelleen. Yksi palsta jää usein lyhyille uutisille, joissa saattaa esiintyä useita miesten nimiä. Aukeamasta 90% siis käsittelee naisurheilua tai naisurheilijaa, mutta lyhyet pätkät keikauttavat prosenttilukemat täysin pääläelleen.

Sanoo tasa-arvoboteista mitä tahansa, on kuitenkin päivänselvää, että koti- ja ulkomaiset huippu-urheilusarjat ovat järjestään miesten sarjoja: lähes lajissa kuin lajissa on miesten ammattilaissarja, johon yleisö ja sponsorit kantavat roppakaupalla rahaa. Urheilu on miehisten hahmojen taistelutaner ja urheilujournalismikin sijoittuu vahvasti miesten maailmaan (Pänkäläinen 1998, 22). Naisurheilijat ovat tähtiä useimmiten vain yksilölajeissa, esimerkiksi meille suomalaisille tutuissa hiihdossa ja yleisurheilussa. Naisurheilun yleinen kiinnostavuus on vähäistä, joten lehdillä ei ole suuria intressejä kirjoittaa siitä. Markkinalakien mukaisesti kuluttajille on pyrittävä tarjoamaan sitä, mitä he haluavat (Heinilä 2000, 300). Suomessa on kymmeniätuhansia tyttöjalkapalloilijoita, mutta naisten pääsarjatason ottelut keräävät siitä huolimatta vain kourallisen katsojia. Naisurheilu ei myy katsojia eikä eri medioissa samalla tavalla kuin miesurheilu.

Pänkäläinen ennusti kaksikymmentä vuotta sitten naisurheilusta uutisoinnin lisääntyvän urheilun viihteellistymisen ansiosta (1998, 22). Urheilu on viihteellistynyt internetin tulon kanssa käsi kädessä. Nettiin laitetaan lukijoita houkuttelevia klikkiotsikoita. Usein otsikon alla on vielä klikkaamaan houkuttelevaa kuvamateriaalia. Hyvänä esimerkkinä ovat Berliinissä kisatut yleisurheilun EM-kilpailut 2018, joissa ruotsalaisen pituushyppääjän Khaddi Sagnian pienikokoisilta näyttäneet shortsit nousivat salamannopeasti otsikoihin. Niistä uutisoitiin liian paljastavina ja otsikoissa tietysti korostettiin lähes paljasta takapuolta. Sagnian hyppäämä tulos ja finaali paikka olivat täysin sivuseikka, sillä jutut keskittyivät ainoastaan hänen niukkaankin kilpailuasusteeseensa. Kulttuurissa vallitsevan kauneusideaalin mukaiset naisurheilijat huomioidaan usein ulkonäkönsä vuoksi, ei inkään kilpailusuorituksen ansiosta: ulkonäön arvioinnit antavat ymmärtää, että ulkonäkö on hyvää suoritusta tärkeämpää (Pirinen 1998, 32). Pituushyppääjä Sagnian episodin jälkeen alkoi ilmestyä liukuhihnalta juttuja suomalaisurheilijoiden kilpailuasusteista heidän kommentteillaan höystettynä. Tapaus keräsi myös mielipiteitä ja keskustelua siitä, mitä väliä sillä on, mitä naisurheilijalla on päällään.

Pänkäläinen toteaa Pirkko Markulan vuonna 1986 tekemässä tutkimuksessa ilmenneen, että naisurheilijan kiinnostavuus lisääntyy taitojen ja menestyksen kanssa käsi kädessä (1998, 23). Tämä on täysin päivänselvää, sillä menestyjät luonnollisesti kiinnostavat ihmisiä. Pituushyppääjä Sagnian tapauksen perusteella voidaan myös todeta, että erilaiset kohut lisäävät naisurheilijan kiinnostavuutta lukijoiden silmissä: tapaus aiheutti keskustelua kansan keskuudessa. Tuore esimerkki kohusta löytyy myös Suomesta, kun kolmiloikkaaja Kristiina Mäkelä nostatti myrskyn keväällä 2018 kritisoimalla rajusti Suomen Urheiluliittoa. Mäkelän nostattama kohu pysyi Suomen yleisurheiluväen huulilla läpi kesän ja itse urheilijan kiinnostavuus nousi suomalaisten silmissä asteen ylöspäin. Mäkelän ulostulo oli myös urheilijan tietoinen valinta, sillä hän tiesi, että media reagoi varmasti hänen kärkkäisiin kommentteihin. Aiheesta tehtiin lukuisia juttuja nettiä ja printtimediaa myöten.

2.6 Urheilujournalismin kytkeytyminen politiikkaan

Urheilu on ollut aikojen alusta asti eräänlaisena politiikan pelinappulana. Siinä samassa myös urheilujournalismi on joutunut poliittisen keskustelun keskipisteeseen. Muun muassa Berliinissä vuoden 1936 kesällä järjestetyt olympialaiset ovat oiva esimerkki urheilun ja politiikan kytkeytymisestä

toisiinsa, kun Saksan johtaja Adolf Hitler käytti olympialaisia propagandamielessä häikäilemättömästi hyväkseen.

Tuoreena ja hyvänä esimerkkinä urheilun hyödyntämisestä poliittisissa tarkoituksissa ovat Venäjän järjestämät urheilun suurtahtumat, viimeisimpänä jalkapallon MM-kilpailut 2018. Eri maiden johtohenkilöt, Suomen mukaan lukien, päättivät boikotointimielessä olla menemättä paikan päälle seuraamaan otteluita. Viikkoja ennen kilpailuja spekulointiin myös mahdollisella Englannin joukkueen vetäytymisellä koko kilpailuista. Englanti uhkasi vetäytyä, koska se epäili Venäjän olleen osallinen Britanniassa asuneen ex-venäläisagentti Sergei Skripalin myrkytykseen. Tapauksesta uutisoitiin laajalti medioissa ympäri maailman.

Myös Pyeongchangin talviolympialaisissa 2018 nähtiin näyttävää poliittista propagandaa, kun Pohjois-Korean urheilijat esiintyivät kilpailuissa. Maa lähetti muun muassa kisojen jääkiekko-otteluihin suuren kannatusjoukon, joiden kannustus sai teatraalisia piirteitä. Myös maan presidentin Kim Jong-unin lähipiiriä matkusti kilpailuihin. Eri maiden poliittiset johtajat käyttävätkin urheilukilpailuja ja niistä uutisoivia medioita armotta hyödykseen. Juha Herkmanin mukaan erityisesti television leviämistä 1960-luvulla on pidetty käännekohtana: poliitikot alkoivat kiinnittää entistä enemmän huomiota medianäkyvyyteen ja julkisiin esiintymisiin (2011, 22). Isot urheilutapahtumat ovat olleet ja ovat myös tulevaisuudessa poliittinen ilmiö.

Poliitikot eivät ole harvinaisia ilmestyksiä pelkästään isoissa urheilukilpailuissa, sillä he ovat entistä enemmän osa urheiluseurojen johtoportaita. Esimerkiksi useaan otteeseen Italian pääministerinä toiminut Silvio Berlusconi omistaa osan italialaisesta jalkapallojoukkueesta AC Milanista. Helsingissä sijaitsevan Hartwall Areenan ja siellä pelaavan Helsingin Jokerien siirryttyä osin venäläisomistukseen Jokerit on yhdistetty mediassa ja kansan keskuudessa toistuvasti Venäjän presidentti Vladimir Putiniin. Venäjän toimet Ukrainassa Krimin niemimaalla johtivat myös Jokerien osamistajien joutumisen EU:n pakotelistalle.

Viimeisin kohu oli syksyllä 2018, kun Helsingin Sanomien Kuukausiliitteen kansi oli kuvitettu helsinkiläisseuran logolla. Logon keskelle oli muokattu Putinin kasvot perinteisen narrinaaman sijaan. Seura suivaantui Helsingin Sanomien tempauksesta täysin ja alkoi selvittää mahdollisia oikeudellisia seurauksia. Tapauksesta käytiin keskustelua ja se oli urheilumediassa näkyvästi esillä muutaman päivän ajan.

Poliitikkojen osallistuminen urheilukeskusteluun ja -journalismiin on lisääntynyt erityisesti sosiaalisen median kasvun aikakaudella. Nykyisin voidaan pohtia jo sitä, liippaako Twitteriin julkaistu sisältö läheltä urheilujournalismia. Ainakin mediassa uutisoidaan näyttävästi eri tahojen tviitailuista, niin urheiluseurojen, urheilijoiden kuin poliitikoidenkin tekemistä julkaisuista. Sosiaalisen median lisäksi urheiluelämään osallistuvat poliitikot käyttävät armottomasti hyväkseen journalisteja. Kokenut ja taitava poliitikko tuntee haastattelutilanteen pelisäännöt ja osaa ottaa siitä kaiken hyödyn irti. Poliitikot tekevät oikea-aikaisia ulostuloja ja saavat asiansa sanotuksi (Heikkilä 1998, 76). Perinteiset urheilumaailmassa toimimattomat poliitikot suunnittelevat ulostulot tarkasti taustajoukkojensa kanssa. Puoluetoimistoissa ulostulojen suunnitteluun on erikseen palkattua väkeä (sama, 76).

Räikeä esimerkki Twitterin käytöstä on Yhdysvaltojen mielipiteitä herättänyt presidentti Donald Trump. Hän on useaan otteeseen tviitannut esimerkiksi amerikkalaisten jääkiekko- ja koripallojoukkueisiin liittyviä asioita. Jokin aika sitten tapetilla oli erityisesti eräiden jenkkifutisseurojen pelaajien polvistuminen ennen jokaista peliä esitetyn ja kuullun kansallislaulun aikana. Trump tviittasi aiheesta kärkkäästi ja mediamylly oli valmis. Myös monet urheilijat, mukaan lukien koripallotähti LeBron James, ovat tviitanneet Trumpille ivalliseen sävyyn. Yhdysvaltojen isoimpien palloilusarjojen mestarijoukkueet ovat perinteisesti vierailleet Valkoisessa talossa pitkän kauden päätyttyä, mutta Trumpin rasististen kommenttien vuoksi pelaajat ja joukkueet ovat boikotoineet vierailuja. Näistä tapauksista kirjoitetaan lähes poikkeuksetta uutisia niin suomalaisiin kuin ulkomaisiin urheilumedioihin.

Vaikka Trumpin valintaa presidentiksi vastustettiin ja vastustetaan edelleen, voidaan kuitenkin ajatella journalismin jopa hyötynneen ja jollain tavalla nauttineen Trumpin presidenttiydestä. Erityisesti politiikan toimittajat ovat repineet Trumpin sanomisista lukuisia juttuja. Sama pätee myös urheilutoimittajiin Trumpin ja ammattilaisurheilijoiden välisten kiistojen ansiosta. Mediat tarvitsevat maksumukkyisiä tilaajia asiakkakseen, joten juttujen on oltava heitä kiinnostavia. Niemisen ja Pantin mukaan juuri tämän takia sisältöjen on oltava myyviä: skandaalit ja konfliktit saavat ihmisten kukkaronnyörit aukeamaan (2009, 102). Tällaisia herkullisia ja helposti saatavia skandaaliuutisia ovat esimerkiksi Trumpin ja urheilijoiden väliset kohut.

2.7 Urheilujournalismista talousjournalismia

Toisinaan urheilujournalismi voi lipsahtaa talousjournalismin puolelle. Kun uutisoidaan esimerkiksi seurojen vuotuisista tilinvaihtoista tai mahdollisista talouspuolen ongelmista, ollaan talous- ja urheilujournalismin häilyvässä rajapinnassa. Suurten urheiluseurojen tilikausista ja konkurseista uutisoiminen voidaan luokitella sekä urheilu- että talousjournalismin. Eri lajien sopupeliskandaaleista uutisointi voidaan myös luokitella talous- tai jopa rikosjournalismin puolelle, hyvänä esimerkkinä vuoden 1998 pesäpallon sopupeliskandaali.

Urheilu-uutiset käsittelevät yhä useammin pelaajien palkkioita ja seurojen raha-asioita niin netissä, televisiossa kuin printtimediassakin (Yli-Saunamäki 1999, 32). Ja mikseivät käsittelevät, sillä lukijat palavat halusta kuulla, paljonko heidän urheilusankarinsa tienasi menneellä kaudella. Esimerkiksi NHL:ssä pelaavat jääkiekkopelaajat saavat aina ennalta määritellyn kausikohtaisen palkan, jonka päälle ladotaan vielä vino pino dollareita peliesitysten perusteella. Suomalaisten rakastamalla Patrik Laineella bonukset määritellään tehtyjen maalien mukaisesti: aina tietyn rajapyykin saavuttuaan mediat uutisoivat Laineen saamasta rahasummasta. Raha on luikerrellut syvälle lukijoiden ajatusmaailmihin. Yli-Saunamäen mukaan kaupallisuuden ansiosta urheilija on kansan silmissä sitä menestyneempi, mitä enemmän hän tienaa. Eniten tienavat urheilutähdet ovat kirkkaimpia tähtiä ja lapset ja nuoret haluavat tulevaisuudessa olla kuin he (1999, 32).

Hiljattain julkaistut vuoden 2017 verotiedot saivat jälleen suomalaisten uteliaisuuden puhkeamaan kukkaan. Lehtitalojen sivuilla oli omat verokoneet, joiden lisäksi urheilutoimitukset pitivät omilla sivuillaan huolen siitä, että lukijat saivat ahmia tietoa suomalaisten ja oman alueensa urheilutähtien tienaamista euromääristä.

Voi jopa sanoa, että talousjournalismi linkittyy jollain tasolla jokaiseen journalismin lajiin, niin urheilu-, uutis- kuin kulttuuritoimitukseenkin. Toimittajat huomaavat työssään, ettei aikoinaan käyty talousjournalismin kurssi olekaan täysin hyödytön: perusasioiden osaamisesta ei ole ainakaan haittaa (Korhonen 1998, 110–111). Hyvänä esimerkkinä urheilutoimittajan mukautumisesta talousjournalistin tehtäviin on koko kevättalven ja kesän 2018 jatkuneet Oulun Lippo Pesiksen taloudelliset epäselvyydet, joista uutisoitiin useassa suomalaisessa mediassa. Asiasta kirjoittaneet urheilutoimittajat olivat tiiviisti tekemisissä lukujen kanssa. He soittelivat puheluita eri tahoille kysel-

len muun muassa, kenelle Lippo oli velkaa ja kuinka paljon. Talousrikoksista uutisoiminen on toimittajille vaivalloista: tapausten selvittely vie puheluita soitellessa ja asiakirjoja lukiessa aikaa. Setviminen vaatii myös jonkinlaista juridiikan ja talouselämän tuntemusta (Arolainen 1998, 191).

3 VUOSINA 1998-2018 TYÖSKENNELLEIDEN URHEILUTOIMITTAJIEN HAASTATTELUT

Haastattelin tutkimukseeni kolmea kokenutta urheilutoimittajaa eri puolilta Suomea. Jokainen haastateltava urheilutoimittaja on kiertänyt urallaan useita merkittäviä ja isoja kansainvälisiä urheilutapahtumia ja arvokilpailuja. Haastateltaviksi valikoituivat Kai Nevala sanomalehti Kalevan urheilutoimituksesta, Pohjalaisen ja Ilkan urheilutoimituksen esimies Minna Kallasvuo ja Ilta-Sanomien pitkän linjan urheilutoimittaja Pekka Holopainen.

Pyrkimyksenäni oli valita tähän tutkimukseen haastateltavat erikokoisista toimituksista. Kaleva edustaa isoa maakuntalehteä, Pohjalainen ja Ilkka puolestaan hieman pienempää. Valitsin Ilta-Sanomien siksi, koska se on valtakunnallinen iltapäivälehti, ja ajattelin, että Ilta-Sanomien toimituksessa voisi olla omanlaisia näkemyksiä urheilujournalismin viihteellistymisestä.

Haastattelin Kai Nevalan kasvotusten Kalevan toimituksen tiloissa. Holopaisen ja Kallasvuon haastattelut hoidin puhelimitse. Tein etukäteen haastatteluita varten lukuisia kysymyksiä, jotka löytyvät tämän tutkielman lopun liitteistä. Lisäksi haastattelun aikana kysyin mieleeni tulleita jatkokysymyksiä.

3.1 Kai Nevalan haastattelu

Sanomalehti Kalevassa urheilutoimittajana työskentelevä Kai Nevala otti ensiaskeleensa urheilutoimittajana vuonna 1998. Vuotta myöhemmin 1999 Nevala aloitti työnsä Kalevassa ja sillä tiellä hän on edelleen.

Nevalan työnkuvaan ovat aina kuuluneet juttujen kirjoittaminen, suunnittelutyö ja lehden taittaminen. Suunnittelutyöllä tarkoitetaan tässä tapauksessa juttukeikkojen ja viikkolistojen suunnittelua. Viikkolista tehdään esimerkiksi alueen jalkapallo-otteluille: suunnitellaan, kuka avustaja tai oma toimittaja tekee jutun mistäkin ottelusta. Nevala on työskennellyt aina virallisesti urheilutoimittajana, mutta 20-vuotiselle taipaleelle on mahtunut myös kolmen kuukauden pesti Kalevan Helsingin toimituksessa, jossa hän kirjoitti pääosin politiikka-, talous- ja kulttuurijuttuja. Kalevassa Nevala kirjoittaa myös toisinaan muille osastoille kulttuurijuttuja, esseitä ja kritiikkejä.

3.1.1 Siirtyminen pois raportoinnista

Nevalan tullessa Kalevaan lehdessä oli jo silloin tietynlainen uudistumisen ilmapiiri: toimittajat eivät pelänneet tehdä rohkeitakaan valintoja. Nevalan mukaan urheilujournalismin siirtyminen raportointimaisesta kerrontatyylisestä pois päin näkyi selkeästi. ”Kalevassa on ollut aina sellainen kulttuuri ja henki, että kilpailun kulusta ei ole tarvinnut kertoa, vaan on voitu ottaa kohteeksi yksi henkilö ja kertoa tapahtumasta sitä kautta. Jo 1990-luvun lopussa oli selkeästi tiettyjä kirjoittajia, jotka veivät tekemistä pois vanhan ajan raportoinnista.”

Kokeneemmat toimittajat rohkaisivat Nevalaa heti uran alkutaipaleella olemaan rohkeasti oma itsensä. ”Minulla on ollut kaksi merkittävää esikuvaa, joiden ansiosta huomasin, että näinkin voi kirjoittaa. Aina ei tarvitse mennä tietyn kaavan mukaisesti.” Olen saanut huomata saman myös omassa työssäni Kalevan urheilutoimituksessa: kokeneemmat työkaverini eivät ole missään vaiheessa antaneet minulle valmiita malleja, joiden mukaan toimia. Tietysti neuvoja on tullut, mutta mitään tiukkaa ohjenuoraa ei ole ollut.

Raportointiin viitattaessa Nevala käyttää esimerkkinä vanhanaikaisia ottelujuttuja jääkiekosta. Yksi iso syy raportoinnista luopumiseen oli internetin yleistymisen. Otteluista uutisoimiseen oli keksittävä jokin muu näkökulma, esimerkiksi henkilökuva. ”Henkilökuvia on tehty aina, mutta pelin sisällä voidaan tehdä jonkin sortin minihenkilökuvia. Sellainen kirjoitustapa on lisääntynyt viimeisen 20 vuoden aikana, mutta en sanoisi, että mitenkään mullistavasti.”

Nevalan mukaan erilaisten analyysien tekeminen ottelutapahtumista on lisääntynyt voimakkaasti. Analyysin viereen voidaan tehdä ”peli paketissa” -tyyppinen osio, joka summaa pelin käännekohdat ja kertoo maalintekijöiden nimet. Kalevassa ottelusta tai tapahtumasta tehty analyysi kulkee nimellä uutisanalyysi. ”Pelistä voidaan tehdä uutisanalyysi, jonka viereen summataan olennaiset kohdat pelistä. Pelin raportointi tehdään analyysin ja asiantuntijuuden kautta.”

Jutut ovat muuttuneet uutisista ja otteluraporteista jopa tarinalliseen suuntaan. ”Tarinallisuus ja draamallisuus on lisääntynyt. Joissakin jutuissa mennään joskus jopa faktan ja fiktion rajoilla. Parhaimmillaan lähestymistapa on jopa kaunokirjallista”, Nevala kuvaa.

Internetin vakiintuminen ja yleistymisen 2000-luvulla on myös tuonut katoavaa raportointia takaisin erilaisten live-seurantojen muodossa. ”Toisaalta internet palautti raportoinnin, kun nettiin tehtiin nopeita sähköisiä, joissa usein kerrottiin raportinomaisesti pelin tapahtumista.”

3.1.2 Internetin merkitys kasvoi 2000-luvulla

90-luvun puolivälissä käyttöön tulleen netin merkitys alkoi kasvaa huomattavasti vasta 2000-luvun puolella. Lehtitalot alkoivat ottaa nettiä voimakkaammin omaksi työkalukseksi sen käytön muuttuessa nopeammaksi ja jouhevammaksi. Netti oli nykyihmisen mittakaavassa mullistava asia, joka aiheutti tietynlaista aaltoliikettä ja hakemista lehtitaloissa. Verkko aiheutti hirvittävää kilpajuoksua toimitusten kesken: kuka saa ensimmäisenä painettua julkaisunappia. Kilpajuoksu johti myös virheisiin. Nevalan mukaan kilpailusta ja nopeuden tavoittelusta on peruuteltu takaisin. ”Nyt on herätty siihen, että sillä ei ole väliä, kuka kopioi tiedotteen ensimmäisenä kello 12:een mennessä. Se on toissijaista siihen nähden, että joku tekee esimerkiksi hyvän analyysin kello 14:ään mennessä.”

3.1.3 Internet muutti työskentelyä arvokilpailuissa

Internetin yleistymisen ja kehittymisen merkitys on ollut huomattavissa myös urheilutoimittajien työmatkoilla arvokilpailuissa. Otteluiden ja kilpailujen katsomoissa ei aina ollut nettiyhteyttä, tai jos oli, sen toimivuudesta ei ollut takeita. Nykyisin kaikki on itsestäänselvää, ja toimiva nettiyhteys on joka paikassa. Verkosta on tullut journalistille tärkeä työkalu. ”Ennen arvokilpailuihin täytyi ottaa mukaan kirjoja. Mukana saattoi olla myös muistiinpanovihkoja, joissa oli jo jotain valmiina. Tulin alalle murrosvaiheessa, mutta muistan ottaneeni mukaani tilastokirjoja, kun menin ensimmäisiin arvokilpailuihini 2000-luvun alussa. Nykyisin kaikki tieto on hyvin lähellä. Eri asia on sitten se, kuka osaa hakea tietoa ja millä tavalla”, Nevala kertoo.

Nettiyhteyksien ansiosta myös televisiolähetysten seuraaminen on aiempaa helpompaa. Suoran ja hyvälaatuisen kisalähetyksen saa näkyviin, kunhan taskussa on älypuhelin tai repussa pienikokoinen tabletti. Ihmiset näkevät suorat lähetykset missä ja milloin tahansa, joten urheilutoimittajankin täytyy keksiä juttuihin jotain ekstraa. Henkilöjutut, kolumnit ja analyysit ovat nousseet entistä suurempaan rooliin. ”Ilmiöiden hakeminen ulkomailla on tärkeää. Ollessani esimerkiksi jalkapallon MM-kilpailuissa vuosina 2010 ja 2014, lukijoilta tuli positiivista palautetta siitä, että pystyin kertomaan maista, ihmisistä ja ilmiöistä jotain taustoittavaa ja ekstraa”, Nevala selittää.

Ulkomaan työreissuilla ollessaan toimittajan täytyy pitää mielessään, että ihmiset näkevät tapahtuman ja kuulevat kaikki haastattelut suorana. Nevalan mukaan juttujen rima voi välillä nousta melko korkealle. ”Mietin aina kun on mahdollista, että voisinko tehdä tämän jutun jollain eri tavalla. Päivät

voidaan suunnitella myös siten, että vaikka kilpailutapahtuma onkin illalla, pääjuttu tehdään jostain ihan muusta jo hyvissä ajoin päivällä”.

Arvokisoissa työskentelevät toimittajat voivat usein joutua internetin takia myös ylikuormitetuiksi. Lehtitalosta on kisoissa yleensä yksi toimittaja, joka joutuu pahimmillaan tekemään printtijutun lisäksi verkkojuttuja. Päivät voivat venyä pitkiksi ja stressaaviksi. Nevalan mukaan arvokisoissa työskentelevät Kalevan toimittajat ovat säästyneet ylimääräiseltä verkkotyöltä lehden selkeän ja järkevän linjauksen ansiosta: keskittyminen on printtijulkaisussa. Kaikkialla näin ei kuitenkaan ole. ”Joskus toimittajat joutuvat tekemään verkkoon itsestäänselvyyksiä, esimerkiksi live-seurantaa. Ihmiset kuitenkin näkevät tapahtumat televisiosta, joten live-seurantaa tarvitseva joukko ei voi olla massiivisen iso.”

3.1.4 Urheilutoimituksen henkilömäärän muutos työmäärään

Kalevan urheilutoimituksen vakituisten toimittajien määrä on laskenut 2010-luvun aikana seitsemästä neljään. Äkkiseltään lähes puolella pienentyneen työvoiman määrä tuntuu hurjalta. Nevalan mukaan alussa se sitä olikin, mutta lopulta tilanteeseen tottui. ”Työ on itsessään sillä tavalla opettava ja ohjaavaa, että tilanteeseen oppii oikeat keinot. Kaikkea ei tarvitse tehdä itse, eikä meidän tarvitse osastona tehdä enempää kuin se, mihin me pystymme.”

Toimittajien vähäisempi määrä näkyy konkreettisesti esimerkiksi maanantain ja perjantain iltavuoroissa. Ennen maanantai- ja perjantai-iltoina urheilutoimituksessa oli kaksi ihmistä töissä nykyisen yhden ihmisen sijasta. Lauantaisin toimituksessa oli aina kolme tai jopa neljä urheilutoimittajaa, nykyisin kahden työntekijän ilta ei ole harvinaisuus. ”Tietysti se vaikuttaa käytännön elämään. Maanantaisin tai perjantaisin ei voi itse lähteä paikan päälle johonkin tapahtumaan, jos on yksin taittamassa lehteä. Silloin keikan hoitaa joku avustaja”, Nevala avaa. Vaikka juttuja on jouduttu ja joudutaan edelleen ulkoistamaan avustajille, eivät avustajien kirjoittamien juttujen määrät ole välttämättä olleet kasvusuhdanteessa. ”On ihan fakta, että lehteen menevien juttujen määrä on vähentynyt selvästi. En pysty sanomaan, että olisivatko avustajien tekemät jutut jopa vähentyneet vai pysyneet ennallaan.”

Työvoiman vähäisempi määrä näkyy juttujen karsimisena. ”On väärin sanoa, että tinkisimme jostain, mutta karsimme turhia rönsyjä pois. Sen sijaan, että meillä olisi viisi juttua aiheesta X, meillä onkin yksi merkittävä analyysi aiheesta. Tai jos verkko on kertonut jo jotain, niin onko meidän silloin pakko käsitellä sitä printissä.”

2010-luvulla vähentynyt toimittajamäärä ei ole vaikuttanut lehden linjaukseen lähettää omia toimittajia urheilun arvokilpailuihin. ”Se perustuu osittain varmaan siihen, että olemme selkeästi pystyneet tuomaan lisäarvoa olemalla paikan päällä. Haemme ekstrapalvelua lukijoillemme. Jos olisimme tehneet kisoista vain perinteistä raportointia, kisamatkoja olisi ehkä rajoitettu”, Nevala kertoo.

3.2 Pekka Holopaisen haastattelu

Ilta-Sanomissa urheilutoimittajana työskentelevä Pekka Holopainen tuli alalle jo 1980-luvun puolella. Holopainen aloitti urheilutoimittajana vuonna 1990 Ilta-Sanomien kesätoimittajana, eikä paaluuta ole ollut. Ennen Ilta-Sanomia hän työskenteli kesätoimittajana Satakunnan Kansassa. Holopainen on ollut myös Ilta-Sanomien ulkomaan kirjeenvaihtajana Tukholmassa 1990-luvulla ja Lontoossa 2000-luvun alkupuolella.

Holopaisen työnkuvaan kuuluu juttujen kirjoittaminen ja siihen liittyvä suunnittelutyö. Holopainen ei ole osallistunut urheilusivujen taittotoihin enää vuosikymmeniin: viimeisimmät taittokokemukset ovat 90-luvulta.

Tampereen yliopistossa toimittajaksi opiskellut Holopainen on käynyt useissa urheilun arvokilpailuissa, muun muassa jalkapallon, hiihdon, yleisurheilun ja jääkiekon MM-kilpailuissa. Holopainen on ollut paikan päällä kaikissa kesä- ja talviolympialaisissa vuodesta 1998 lähtien.

3.2.1 Kaikki tehdään nopeuden ehdoilla

Holopaisen mukaan nopeuden ehdoilla tekeminen on muuttanut käytännössä kaiken. Muutos ei ole nähtävissä niinkään viimeisen 20 vuoden aikana, sillä vuodet 1998–2008 työskenneltiin pääosin vanhaan malliin. ”Sen jälkeen kaikki alkoi mennä verkon ehdoilla. Työskentely muuttui yhä intensiivisempään suuntaan.”

Holopainen on Nevalan kanssa samoilla linjoilla siitä, että netin alkuhuvan aikaan juttujen laatu kärsi. Kurin ja järjestyksen löytämisen jälkeen meno tasoittui. Vaikka tekemiseen löytyikin järki, on absoluuttinen juttumäärä kuitenkin kasvanut tähän päivään asti selvästi. Verkossa ei ole tiukkoja deadlineja, eikä kirjoittavan toimittajan tarvitse välittää tilapaineista: merkkejä voi olla käytännössä rajattomasti. Verkon osalta haasteet ovatkin toisenlaiset. ”Juttujen sijoittelu sivulle on sitten ihan

oma taiteenlajinsa, johon minä en puutu. Jos sivulla on kaksi erittäin hyvin vetävää juttua, niin silloin sinne ei kannata laittaa kolmatta ollenkaan”, Holopainen avaa.

3.2.2 Arvokisoissa mennään netti edellä

Vancouverin talviolympialaiset 2010 olivat ensimmäiset, joihin Iltä-Sanomien teki verkon osalta merkittäviä panostuksia. Holopaisen mukaan kilpailut olivat eräänlainen rajatapaus: Suomessa hän oli jo tottunut tekemään juttuja verkkoon. ”Muistan, kun sain Vancouverissa jotain merkittäviä juttuja aikaiseksi, niin ajoimme ne heti verkkoon. Printtiin niitä ei säästely. Nykyisin uutisen ja jutun täytyy olla todellinen poikkeustapaus, että sen ensijulkaisu säästettäisiin printtiin. Käytännössä laitamme kaiken aina verkkoon.”

Myös työmäärä arvokisoissa on lisääntynyt huomattavasti kahden vuosikymmenen aikana. Esimerkiksi Sydneyn vuoden 2000 ja Salt Lake Cityn vuoden 2002 olympialaisissa Holopainen teki juttuja pelkästään printtilehden urheilusivuille: nettijutuista ei ollut tietotakaan, eikä Iltä-Sanomilla ollut vielä hallussaan urheilun erikoislehteä, IS Veikkaajaa (nykyinen Urheilulehti). ”Arvokisareisuilla työmäärä on vähintään tuplaantunut. Lisäksi kaikki tehdään verkon ehdoilla. Kun pankki tyhjennetään totaalisesti verkkoon, on pitkän päivän jälkeen haasteellista miettiä, että millä jutuilla printtilehden täyttäisi. Se on aikamoinen logistinenkin haaste.”

3.2.3 Urheilujournalismi on viihteellistynyt

Urheilujournalismi on viihteellistynyt, mutta samaan aikaan se on myös vakavoitunut. Vakavoitumisella Holopainen tarkoittaa niin sanottua pikkuvalmentamista. Holopaisen mukaan materiaali on nykyisin selvästi kevyempää kuin aikaisemmin, mutta jollain tavalla se on myös muuttunut sisällöllisempään ja laadukkaampaan suuntaan. ”Varsinkin verkkojutuissa yksityiskohtiin tartutaan välillä helposti. Eihän niistä olisi ikinä tehty juttuja paperilehteen, mutta verkko mahdollistaa nopeat reagoitijutut. Tekemiskynnys on huonoimmillaan äärimmäisen matala. Joskus sellaiset jutut vetävät paljon lukijoita, se on vähän niin kuin jään kokeilemista kepillä.”

Toinen alaa mullistanut ja viihteellistymistäkin läheltä liippaava asia on sosiaalisen median räjähdysmäinen rynnäkö ihmisten tietokoneisiin ja älylaitteisiin. Sosiaalisen median vaikutukset Holopaisen henkilökohtaiseen työhön ovat melko pienet. Alan toimintoihin vaikutukset ovat kuitenkin

erittäin massiivisia, pääasiassa negatiivisia. ”Ei toimittajan työ voi olla sellaista, että kyttäät Instagramia ja siteeraat kuvatekstejä puolet työvuorosta. En pidä siitä kehityksestä, se ei ole minäkäänlaista toimittajan työtä.”

3.2.4 Mallia on haettu Ruotsista

Ilta-Sanomat on ainoa suomalainen lehti, jolla on printtilehdessään erillinen urheiluliite. Holopaisen mukaan liite aloitti vuonna 2001, ja sille haettiin mallia Ruotsista. ”Teimme vierailuja Aftonbladetiin ennen liitteen perustamista. Malli liitteelle tulee sieltä. He olivat hyvin avuliaita meitä kohtaan, kun aloimme toteuttamaan ideaa.”

Ulkomaita perässä ollut kolumnointi lisääntyi liitteen tulon myötä. Holopainen tutustui Ruotsissa kolumnisteihin ja opiskeli heidän kulttuuriaan. ”Aloin kirjoittaa kolumneja uuteen liitteeseen vuonna 2001. Sinne haluttiin kommentoivaa materiaalia. Suomessa on panostettu kolumnointiin ja analysointiin on muutenkin merkittävästi viime aikoina, sillä saralla on tapahtunut iso muutos.”

3.3 Minna Kallasvuon haastattelu

Minna Kallasvuo työskentelee sanomalehti Pohjalaisen ja Ilkan urheilutoimituksen esimiehenä. Kallasvuo tuli alalle jo 1980-luvun puolivälissä, vuonna 1984. Hän on työskennellyt vuoden verran Pieksämäen Lehdessä ja Kainuun Sanomissa. Freelancerina Kallasvuo työskenteli vuodet 1995–1997. Pohjalaisessa Kallasvuo työskenteli ensimmäisen kerran vuodet 1989–1993. Toinen pesti Pohjalaisessa alkoi 1997 ja se on jatkunut tähän päivään asti.

Kallasvuo on työskennellyt urheilutoimittajana vuodesta 1988 lähtien. Sitä ennen hän on ollut myös uutistoimittajana ja toimitussihteerinä uutispuolella. Kallasvuo työskenteli Pohjalaisen urheilutoimituksen esimiehenä ensimmäisen kerran 2001–2002. Toinen esimiespesti alkoi vuonna 2005. Esimiestehtävät laajenivat vuonna 2006 myös sanomalehti Ilkkaan, kun Ilkka-yhtymä osti rapakunnossa olleen Pohjalaisen.

Urheilutoimituksen esimiehenä Kallasvuo tekee edelleen töitä normaalin vuorokierron mukaisesti. Työtehtäviin kuuluu juttujen kirjoittaminen printtiin ja verkkoon. Esimiehenä Kallasvuo jakaa työteh-

täviä alaisilleen ja suunnittelee tuotantoa ja juttujen julkaisuajankohtia pitkällä aikavälillä. Kallasvuon tehtäviin kuuluu myös yhteydenpito Pohjalaisen ja Ilkan freelancereihin ja paikallisiin avustajiin.

3.3.1 Juttutyypeissä tapahtunut muutoksia

Kallasvuon mukaan perinteinen kirjoitustyö on säilynyt suurin piirtein ennallaan, mutta juttujen rakenteet ja juttutyytit ovat muuttuneet monipuolisemmiksi 1990-luvun loppupuolelta vuoteen 2018 tultaessa. Kai Nevalan tavoin Kallasvuo korostaa sujuvaa kerrontaa ja tarinallisuutta tyylikeinoina: ne ovat huomattavasti yleisempiä kuin takavuosina. Minä-kertojan käyttö puolestaan on jäänyt 80-luvulle. ”Lukijat halutaan viedä paikoihin, joihin he ei eivät ilman mediaa pääsisi. Lukijoille halutaan näyttää ja osoittaa jotakin. Aikamuodoksi valikoituu preesens useammin kuin takavuosina”, Kallasvuo kertoo.

Tyylipuhtaiden kilpailu- ja otteluselostusten aika on menossa ohi painetuissa lehdissä, tosin maakuntalehdissä selostuksille on edelleen yllättävän suurta kysyntää. Kallasvuon mukaan lyhyet selostukset niin sanottuina pikajuttuina ovat edelleen käypää tavaraa erityisesti verkkojulkaisuina. Nevalan tavoin myös Kallasvuo mainitsee analyysien ja esseiden lisääntymisestä. Perinteisten uutisjuttujen määrä on säilynyt kutakuinkin ennallaan. Henkilöjuttuja on ollut maakuntalehdissä aina paljon, mutta myös Kallasvuon mielestä niiden määrä on lisääntynyt entisestään.

Juttutyyppien lisäksi juttujen mitat ovat muuttuneet. Juttumitoissa oli vaihe, jolloin ne lyhentyivät ja sitten taas pidentyivät. Kallasvuo epäilee juttujen pidentymisen johtuvan ihmisten tottumisesta verkkolukemiseen: lukijat alkoivat sietää pitkiä tekstejä verkossa ja mobiilissa. Tekniikka on kehittynyt, ja jutun vierittäminen kännykän tai tabletin näytöllä on nykyisin melko helppoa ja yksinkertaista. Myös lehden ulkoasun muuttuminen broadsheetistä pienempään tabloidiin on tuonut muutoksia juttujen mittoihin. ”Broadsheetissä pääjutun mitta oli 3000–3600 merkkiä. Tabloidissa 3000 merkkiä on paljon, pääjutut ovat nykyisin pääosin 2500 merkkiä. Brodarissa oli melko paljon 1500 merkin juttuja paikallisista peleistä, ja nyt samat jutut ovat 800 merkkisiä.” Tabloid on vaikuttanut myös kuvien määrään ja kuvakokoihin. ”Pääjuttujen kuviin panostetaan yleensä vähän enemmän. Aiemmin kuvatuista keskikokoisista jutuista kuvat ovat käytännössä tipahtaneet pois.”

3.3.2 Monimediallisuus on lisääntynyt

Internetin ansiosta urheilujutut on voitu julkaista netissä, mutta juttuihin pystytään liittämään myös urheilijoiden videohaastatteluita tai videoita urheilutapahtumasta. Kallasvuon mukaan lähtöoletuksena on yleensä se, että esimerkiksi arvokilpailuista olisi hyvä tuottaa myös videomateriaalia. ”Ne ovat olleet sellaisia, että esimerkiksi moukarinheitäjä David Söderberg puhuu minuutin seuraavan päivän kilpailuista. Niitä on tehty aika vaihdellen. Olisinkohan tehnyt vuoden 2017 yleisurheilun MM-kisoissa Lontoossa neljä tai viisi videota yhdeksässä päivässä.”

Videobuumi alkoi kehkeytyä noin viisi vuotta sitten: videoita piti saada aina ja joka paikasta. Nykyisin innostus on laantunut, ja hommaan on saatu järkevät mittasuhteet. Nykyisin videoissa panostetaan tavallisten uutispätkien sijasta pieniin videotarinoihin ja hommat halutaan tehdä todella pie-teetillä. Myös erilaiset analyysit ovat lisääntyneet. ”Olemme tehneet aika paljon studioita, joissa toimittajat juttelevat keskenään. Toinen on haastattelijan ja toinen asiantuntijan roolissa. Se on kivuton ratkaisu, sillä sen voi tehdä milloin tahansa, eikä paikalle tarvitse raahata ulkopuolisia”, Kallasvuo sanoo.

Joskus toimittajien tekemiin studioihin on kutsuttu paikalle vieraita. Vielä vuosi sitten Pohjalainen pyöritti kiekkoistai-nimistä video-ohjelmaa, jossa oli oman toimituksen lisäksi mukana kaksi ulkopuolista tekijää. Ohjelmasta kuitenkin luovuttiin taloussyistä. ”Oma käsitykseni on se, että välttämättä meidän kokoisten maakuntalehtien klikkimassa ei riitä. Vaikka toimittajamme ovatkin erittäin asiantuntevia, he eivät ole sillä tavalla profiloituneet, että videoita tulnaisiin katsomaan valtakunnallisesti”, Kallasvuo pohtii.

Kliikkivyöryjä kerätäkseen videon ei tarvitse välttämättä edes olla huolellisesti ja suunnitelmallisesti kuvattu. Kallasvuon ollessa vuoden 2013 hiihdon MM-kilpailuissa Val di Fiemmessä hän laittoi ensimmäisen niin sanotun hittivideosa ihmisten nähtäville: Ruotsin kuninkaalliset Victoria ja Daniel ja heidän hiljattain syntynyt Estelle-tyttärensä sattuiivat Kallasvuon kulkureitille kisa-alueen ulkopuolella sattumalta. Kallasvuo sai vangittua videolle Estellen vilkuttamassa, ja videosta muodostui kertaheitolla klikattu pätkä. ”Video ei ollut kauhean hyvä ja minua hävetti, mutta tiesin, että näin kannattaa tehdä. Mitä tahansa kännykällä ei kuitenkaan kehtaa verkkoon heittää. Kuvaamiseen pitäisi löytää jokin järvevä välimuoto: ei millään kauhean raskaalla kalustolla, mutta ei myöskään mitään heikkolaatuista kännykkäkuvaa.”

3.3.3 Lukijoita osallistetaan aiempaa enemmän

Nykyisin tehdään jonkin verran ratkaisukeskeistä journalismia, joissa lukijat osallistetaan esimerkiksi kyselyiden avulla. Kallasvuon mukaan lukijoiden osallistaminen on lisääntynyt kymmenen viime vuoden aikana. ”Esimerkiksi Vaasan Sportin peleissä yleisömäärä on ollut usealla kaudella petympys. Teimme kyselyn, jossa kyselimme ihmisiltä, että mikseivät he käy katsomassa otteluita. Sieltä tuli avoimia ja vapaasti muotoiltuja vastauksia, ja saimme kasaan tosi hyvän juttupaketin.” Iltaapäivälehdet ovat tarkastelleet erilaisia ilmiöitä ja hakeneet niihin ratkaisuja osallistamalla lukijoita jo pidemmän aikaa.

Laajan kyselyn voi tehdä esimerkiksi internetiin ladattavalla lomakkeella tai vaikkapa sähköpostitse. Joskus kyselytutkimuksen tuloksista voi putkahtaa ilmoille jopa uusia juttuaiheita. ”Vastauksia saa sähköpostitse melko paljon kohtuullisen pienellä työmäärällä. Kyselyn jälkeen vastauksia ei tarvitse enää kerätä, eikä kellekään tarvitse soitella”, Kallasvuo kertoo.

3.3.4 Arvokisoissa yhteistyö on tavallista

Lehtitalojen alati heikentyvä taloudellinen tilanne ja lisääntyvät säästötarpeet ovat johtaneet siihen, että toimittajia lähetetään arvokisareissuille yhteistyökuvioiden saattelemana: yhden mediatalon toimittaja hoitaa kisoista jutun useampaan eri julkaisuun. Ilkka ja Pohjalainen ovat tehneet jo vuosia yhteistyötä sanomalehti Keskipohjanmaan kanssa. ”Tuo kolmen lehden yhdistelmä on vakiintunut meille viime vuosina. Se on aika luonnollinen yhdistelmä, koska tunnemme alueet ja alueiden urheilijat ja tiedämme, mitä kisojen aikana täytyy seurata”, Kallasvuo kertoo.

Vaikka juttuja pitää joskus tuottaa arvokisamatkojen aikana useampaan lehteen, jutut pyritään suunnittelemaan siten, että niitä ei tarvitsisi muotoilla erikseen jokaiseen julkaisuun sopivaksi. Joskus kahden lehden sivut voivat olla jopa täysin identtiset keskenään. Usein toimittaja kuitenkin ajautuu versioimaan juttuja ainakin jonkin verran muiden lehden tarpeiden mukaisesti. ”Meidän yhteistyömme on ollut kolmen lehden välillä todella syvää. Ikään kuin palveluksena kumppanille on väännetty ylimääräisenä se versiointi, kun tuntee hyvin lehtikumppanin ja tietää, että siellä tehdään pyyteetöntä työtä. Se osoittaa hyvää sitoutumista, mutta käänköpuolena on alati kasvava työmäärä.”

Nevalan ja Holopaisen tavoin Kallasvuo korostaa urheilutoimittajan työmäärän lisääntymistä. Tämä näkyy erityisesti arvokilpailuissa. Kallasvuo käyttää mittarina kirjoitettujen merkkien määrää: hän kirjoitti vuonna 1997 yleisurheilun MM-kisoissa Ateenassa Pohjalaisen printtiversioon keskimäärin 9000 merkkiä päivässä (kaksi juttua ja yhden kolumnin). Vuoden 2017 yleisurheilun MM-kisoissa Lontoossa merkkimäärä oli parhaina päivinä jopa 16000. ”Tyypillinen päiväni Lontoossa oli seuraava: tein printtiin kaksi 2500 tai 3000 merkin juttua, kolumnin ja verkkoon useita tuhannen merkin pätkiä. Lisäksi kuvasin kännykkävideon joka toisena päivänä ja kirjoitin kolmeen lehteen versioituja juttuja.”

3.3.5 Työtahti kovaa myös kotimaassa

Työtahdin kova kasvu ulottuu arvokilpailuissa työskentelemisen lisäksi myös kotimaan arkirutiineihin. Työtahti on rajusti kovempi kuin 1990-luvun loppupuolella, sillä verkon ansiosta pitäisi aina olla tekemässä jotakin. Täysin normaalit työvuorotkin ovat täydempiä kuin aikaisemmin. Kallasvuon mukaan nykytekniikka on poistanut lehden kasaamiseen liittyvää työtä, mutta ”yli jäävät” tunnit eivät jää tyhjiksi. ”Kiire on selvästi lisääntynyt. Joka päivä pitää valmistua juttu ja mieluiten useitakin. Reagointinopeus juttuvinkkeihin ja ilmiöihin on kasvanut ja kasvaa koko ajan, suunnitteluun jää yhä vähemmän aikaa.”

Kasvava työtahti ei johdu pelkästään verkkojulkaisemisesta. Kalevan tavoin myös Ilkan ja Pohjalaisen urheilutoimitusten työntekijöiden lukumäärä on kääntynyt laskuun 2000-luvulla. Vuosina 1998–2018 Pohjalaisen urheilutoimittajamäärä on pudonnut kolmesta kahteen. Ilkassa määrä puolestaan on tipahtanut viidestä kolmeen. Lisäksi kahden lehden urheilutoimituksella työskentelee sama vuoroja tekevä esimies. ”Omaan ja kaikkien muiden urheilutoimittajien työskentelyyn väkimäärän vähentyminen tietysti vaikuttaa paineistavasti. Jos joku sairastuu, sijaista ei välttämättä tule tai ei voida irtisanomisten jälkeisen protokollan vuoksi ottaa. Töitä ei kuitenkaan voida jättää tekemättä, jolloin ne putoavat jonkun toisen niskaan: ylityökuormituksen vaara on koko ajan ole-massa.”

Vaikka urheilutoimituksien henkilöstömäärä onkin vähentynyt vuosien varrella huomattavasti, Pohjalaisen ja Ilkan avustajien käyttö ei ole kasvanut räjähdysmäisesti: päinvastoin, vuodesta 1998 avustajien käyttö on vähentynyt yhdellä kolmasosalla. ”Minun mielestäni juttuja tulee määrällisesti

avustajilta yhtä paljon kuin ennenkin, mutta avustajien määrä on kyllä vähentynyt”, Kallasvuo täsmentää.

4 YLEISURHEILUN MM-KILPAULUJEN UUTISOINTI KALEVASSA

Tutkielmassani tutkin yleisurheilun MM-kisojen uutisointia sanomalehti Kalevan urheilusivuilla. Valitsin analysoitavaksi kilpailut joka neljän vuoden välein: Sevilla 1999, Pariisi 2003, Osaka 2007, Daegu 2011 ja Peking 2015.

Tein kisojen aikana julkaistujen juttujen osalta kategorisointia. Oikean kategorian löytäminen oli ajoittain hieman vaikeaa, sillä aina yksipalstaiseksi ja lyhyiksi luokiteltavia juttuja ei pystynyt kunnolla erottamaan toisistaan. Kategorisoin yksipalstaiset jutut karkeasti lyhyiksi, jos ne olivat mitoitetaan suunnilleen lyhyiden mittaisia. Pääjutun tai jonkin muun jutun yhteydessä olevan kainalojutun laskin aina erilliseksi jutuksi, vaikka jutut olisivatkin olleet samaa kokonaisuutta. STT:n kirjoittamissa lyhyissä pätkissä oli hyvin usein mukana myös jokin muu uutistoimisto, esimerkiksi Reuters, AFP tai AP, joskus jopa kaikki samassa pätkässä.

Jaoin juttuja muun muassa tulevia kisatapahtumia ennakoiviin pidempiin juttuihin ja jonkin kisatapahtuman jälkeen tehtyihin pidempiin juttuihin. Pidempien juttujen lisäksi lyhyissä jutuissa oli useita ennakkojutuiksi ja kisan jälkeisiksi jutuiksi luokiteltavia juttuja, mutta en alkanut niitä erittelemään sen tarkemmin. Pidemmät jutut olivat lähes aina kisatapahtumien jälkeisiä tai niitä ennakoivia juttuja, mutta poikkeuksiakin oli. Joukossa saattoi olla muun muassa puhtaita henkilöjuttuja, jotka eivät niinkään ennakoineet tulevaa koitosta. Myös niin sanottuja ilmiö- ja koostejuttuja esiintyi jonkin verran. Muutama reportaasikin mahtui joukkoon.

Juttujen lukumäärän lisäksi pidin kirjaa urheilusivuilla julkaistuista kuvista. Kuvaksi laskin sellaiset otokset, jotka oli selvästi laitettu juttujen yhteyteen. Tulospalstoilla oli useita kuvia, joita en laskenut lopulliseen määrään mukaan. Jätin myös jokaisen kolumnin yhteydessä olleet kirjoittajan kolumnikuvat pois laskuista. Toisinaan myös urheilusivujen lähtöaukeaman yläkehyksessä saattoi olla todella pienimuotoinen juttu, jossa oli esitettynä kysymys tai pari jollekin päivän suomalaisurheilijalle. Usein mukana oli myös pieni kuva haastateltavasta. En ottanut näitä juttuja ja kuvia mukaan laskuihini.

4.1 Sevillan MM-kilpailut 1999

Vuoden 1999 Sevillan MM-kilpailuista julkaistiin yhteensä sata juttua. Jokainen kisapäivä alkoi oman toimittajan kirjoittamalla pääjutulla ja sen viereen sorvatulla kolumnilla. Pääjutut olivat poikkeuksetta tulevia koitoksia ennakoivia juttuja tai kilpailutapahtumista kertovia juttuja. Kaleva teki kaiken kaikkiaan seitsemän kappaletta kilpailutapahtumia ennakoivia juttuja, STT:n tekemiä ennakoivia juttuja Kalevan sivuilla julkaistiin kymmenen kappaletta. Lisäksi Kalevan paikan päällä Sevillassa ollut toimittaja kirjoitti kahdeksan kilpailutapahtumien jälkeistä pidempää juttua, STT:n vastaava luku oli seitsemän.

Sevillan kisojen aikana Kalevassa julkaistiin yhteensä 52 lyhyttä uutispätkää, joista 42 oli STT:n kirjoittamia lyhyitä. Kaleva teki lyhyitä pätkiä seitsemän kappaletta. Kolme lyhyttä oli sekä STT:n että Kalevan nimissä: Kalevan toimituksesta oli siis lisätty STT:n kirjoittamaan lyhyeen uutispätkään jonkin verran tekstiä.

Kisojen aikana lehdessä julkaistiin myös neljä kappaletta ilmiöjuttuja. Niistä kaksi oli Kalevan ja kaksi STT:n kirjoittamaa juttua. Näiden lisäksi lehdessä julkaistiin kisatapahtumien jälkeinen koostejuttu, jossa perattiin läpi kisojen suomalaissuorituksia.

Kalevan urheilusivuilla oli Sevillan kilpailuista yhteensä sata juttua, joissa oli 53 kuvaa. Lisäksi lehden tulospalstoilla oli useita MM-kisoihin selkeästi liittyneitä kuvia. Myös jokaisen kolumnin yhteyteen oli laitettu sen kirjoittajan kolumnikuva.

4.2 Pariisin MM-kilpailut 2003

Vuoden 2003 Pariisin MM-kilpailuissa Kalevan urheilusivuilla julkaistiin yhteensä 127 juttua. Juttuja erityisesti kuvamäärät lisääntyivät neljä vuotta aikaisemmin käydyistä Sevillan kilpailuista varsin merkittävästi. Jokainen kisapäivä alkoi jälleen tyypillisesti oman toimittajan kirjoittamalla pääjutulla ja kolumnilla. Pariisin kisoissa paikan päällä työskennelleen Kai Nevalan mukaan tapa on Kalevalle melko rutiininomainen. ”Perinne on, että oma toimittaja tekisi arvokisoissa urheilusivujen pääjutun. Olemme pyrkineet siihen, että toimittaja tekisi siihen rinnalle myös päivittäisen kolumnin.” Lehdessä oli lopulta 11 kolumnia, eli yksi jokaista kisoista uutisoitua päivää kohden, saman verran kuin Sevillassa.

Pariisin kisojen aikana lehdessä oli harvinaisen paljon lyhyitä uutispätkiä, peräti 79. Niistä 47 oli STT:n lyhyitä ja 32 Kalevan omia lyhyitä. Kalevan lyhyiden suurta määrää selittää se, että ne olivat ikään kuin omia faktojaan. Seuraavan päivän kisaohjelmaa oli avattu lyhyissä uutispätkissä: ketä suomalaisia on vuorossa, missä lajissa ja monelta. Kisatuista lajeista saatettiin tuoda esiin mielenkiintoisia faktoja parinkin lyhyen pätkän muodossa. Hyvänä esimerkkinä miesten kuulakilpailu, jonka yhteyteen Kaleva teki kolme lyhyttä pätkää. Yhdessä käytiin läpi kuulantyöntäjien pakitus- ja pyörähdystyylä, toisessa kerrottiin kuulun lähtönopeudesta ja kolmannessa avattiin lajin maailmanennätyslukemia.

Kaleva teki seitsemän ja STT kaksi kappaletta kisatapahtumia ennakoivia pidempiä juttuja. Kilpailutapahtuman jälkeisiä pidempiä juttuja Kaleva teki kaksi kertaa enemmän, 14 kappaletta. STT ylsi neljään kilpailun jälkeiseen juttuun. Lisäksi Kaleva teki kisoista kaksi pidempää henkilö- ja ilmiöjuttua. Muiden juttujensa lisäksi STT teki kaksi pidempää puhdasta uutista, mitkä eivät sinänsä liittyneet mihinkään kisatapahtumaan, mutta kisoihin kylläkin. Kaleva teki kaksi ja STT yhden kisakoosten. STT:n ja Kalevan juttujen lisäksi sivuilla oli vielä yksi Pariisissa asuvan suomalaisen Patrick Le Louarnin kirjoittama juttu.

Kisojen aikana julkaistiin siis yhteensä 127 juttua. Jutuissa oli yhteensä 91 kuvaa, mikä oli eniten analysoimistani MM-kilpailuista. Yksi juttu saattoi käsittää useamman kuvan, jotka olivat erikokoisia. Jos kolumnikuvat ja tulospalstoilla sijainneet kuvat olisi laskettu mukaan, lopullinen lukumäärä olisi ollut reilusti yli sata.

4.3 Osakan MM-kilpailut 2007

Vuoden 2007 Osakan MM-kilpailuista Kalevan urheilusivuilla julkaistiin yhteensä 126 juttua. 126 jutussa oli 90 kuvaa, joiden lisäksi kuvia oli upotettu tulospalstoille lukemattomia määriä. Näiden lisäksi sivuilla oli myös päivittäiset kolumnikuvat. Neljä vuotta aikaisemmin käytyjen Pariisin kisojen juttumääriin verrattaessa Osaka asettuu lähes identtisesti samalle viivalle. Molempia, sekä juttuja että kuvia, julkaistiin yksi vähemmän kuin Pariisin kisojen aikaan.

Osakassa jokainen kilpailupäivä alkoi tyypillisesti oman toimittajan kirjoittamalla isommalla jutulla ja sen kylkeen kirjoitetulla kolumnilla. Pääjuttu oli useimmiten jonkin kilpailun ennakkojuttu tai kilpailutapahtuman jälkeen kirjoitettu niin sanottu tulosjuttu. STT:n kirjoittamien lyhyiden uutispätkien määrä nousi Pariisiin lukemista jonkin verran, Osakassa lyhyitä julkaistiin 55 ja Pariisissa 47 kappaletta. Ainoastaan neljä lyhyttä oli Kalevan itse tekemiä. Dramaattinen lasku johtui siitä, että Pariisiin kisoissa julkaistut faktatyyppiset lyhyet jäivät kokonaan pois.

Osakassa Kaleva julkaisi 19 pidempää ennakkojuttua, STT ylsi kuuteen ennakkojuttuun. Lisäksi Kaleva teki kaksi puhdasta henkilöjuttua. Kilpailutapahtuman jälkeen tehtyjä pidempiä juttuja Kalevan kisoissa ollut toimittaja kirjoitti 12 kappaletta. STT ylsi lähestulkoon samaan lukemaan 11 jutulla. Pariisiin ja Sevillaan verrattuna uutta oli reportaasien tekeminen: Kalevan tekemiä reportaaseja julkaistiin kaksi ja STT:n reportaaseja yksi kappale.

Osakassa käyttöön otettiin juttutyyppejä, jossa lehden lukijalle annettiin täripätkät alkaviin kilpailuihin. Täripätkijuttuja julkaistiin ainoastaan yksi ennen kisojen alkamista. Lisäksi sivuilla oli yksi MM-kisa-kooste, joka julkaistiin kilpailujen jälkeen. STT teki vielä yhden pidemmän puhtaaksi uutiseksi luokiteltavan jutun.

Osakan kilpailuissa oli myös nähtävissä verkkouutisoinnin merkityksen kasvaminen. Heti kisojen avauspäivänä urheilusivujen lähtöaukeamalla oli lyhyen uutisen muotoon kirjoitettu juttu, jossa lukijoita ohjattiin verkkoon. Osakan kilpailut järjestettiin Suomen aikaa varhain aamulla, joten jutut voitiin tuottaa tuoreeltaan verkkoon, eikä lukijan tarvinnut odottaa seuraavan päivän lehteä. Jutussa mainostettiin verkkosivun sisältävän myös värikkäitä kuvagallerioita kisatapahtumista. Vielä Osakan kisoissa osa urheilusivuista oli väriltään mustavalkoisia, joten värikkäät kuvagalleriat olivat siinä mielessä erityistapaus. Neljä vuotta myöhemmin Daegussa kaikki sivut olivat jo värillisiä. Verkossa oli tarjolla myös päiväkohtaiset kisaohjelmat. Lisäksi yksityiskohtaisiin lajiesittelyihin oli panostettu verkon puolella.

4.4 Daegun MM-kilpailut 2011

Vuoden 2011 Daegun MM-kilpailuissa juttumäärä pieneni hieman Pariisiin ja Osakan lukemista. Juttuja oli kaiken kaikkiaan 104 kappaletta, hieman enemmän kuin Sevillassa 12 vuotta sitten. 104

juttua sisälsi 62 kuvaa, joiden lisäksi lehden tulospalstat olivat pullollaan MM-kisa-aiheisia kuvia. Jokaisessa kolumnissa oli myös perinteisesti kirjoittajan kuva.

Jokainen kisapäivä alkoi perinteiseen tyyliin Kalevan oman toimittajan kirjoittamalla pääjutulla ja sen yhteyteen kirjoitetulla kolumnilla. Pääjuttu oli poikkeuksetta kisatapahtumia ennakoiva tai niistä raportoiva juttu. Kaleva teki kisoista 13 pidempää ennakoivaa juttua, STT ylsi kolmeen ennakoivaan juttuun. Daegussa Kaleva kirjoitti peräti 16 kilpailutapahtumien jälkeistä juttuja STT:n määrän jäädessä kahdeksaan.

Lyhyitä Kalevan urheilusivuilla Daegun kisoista oli yhteensä 44 kappaletta, joista vain yksi oli Kalevan kirjoittama lyhyt, loput 43 olivat STT:n kirjoittamia. Kalevan kirjoittamat henkilöjutut olivat jälleen edustettuina kahdella jutulla. Lehdessä julkaistiin kisakoosteita kolme kappaletta, joista kaksi oli Kalevan ja yksi STT:n käsialaa. Osakassa käytettyä ”tärppijuttua” käytettiin myös Daegussa yhden jutun verran. Kaleva ja STT tekivät kumpainenkin yhden ilmiöjutun, joiden lisäksi lehden sivuilla oli yksi STT:n kirjoittama puhdas pidempi uutinen.

4.5 Pekingin MM-kilpailut 2015

Vuoden 2015 MM-kilpailut Pekingissä olivat ensimmäiset yleisurheilun arvokilpailut sen jälkeen, kun Kaleva muuttui broadsheetistä tabloid-muotoon. Muutos näkyi juttumäärissä harvinaisen selvästi. Kun Sevillassa, Pariisissa, Osakassa ja Daegussa päästiin kaikissa vähintään sataan juttuun, Pekingissä juttujen määrä oli ainoastaan 71. Myös kuvamäärä tipahti radikaalisti alaspäin, sillä 71 jutussa oli ainoastaan 32 kuvaa. Broadsheetissä yhdelle sivulle oli ujutettu lukemattomia pienempiä kuvia, jotka puuttuivat tabloid-lehdestä lähes kokonaan. 32 kuvan lisäksi jokaisessa kolumnissa oli toki edelleen kirjoittajan kuva.

Pekingissä urheilusivujen lähtöaukeama oli perinteisesti täytetty jokaisen kisapäivän osalta niin, että kymmenestä palstasta kahdeksan palstaa oli varattu oman toimittajan isommalle jutulle, jonka viereen kahdelle palstalle laitettiin kolumni. Kaava oli paljon selkeämpi kuin aiemmissa broadsheet-ajan kisoissa, sillä silloin kolumnin paikka ja pääjutun palstatila saattoivat vaihdella.

Kaleva teki kisoista kahdeksan kappaletta pidempää ennakkojuttua STT:n yltäessä kolmeen. Kilpailutapahtuman jälkeisiä pidempiä juttuja Kalevan toimittaja kirjoitti viisi ja STT kuusi kappaletta.

Yksi pidempi kisatapahtumista kertova juttu oli räätälöity Kalevan ja STT:n yhteiseksi. Pekingissä jutut olivat monipuolisempia kuin aikaisemmin: uutisanalyysin nimellä kulkeva analyysityyppinen teksti tuli lehteen ensimmäistä kertaa. Pekingissä se ikään kuin korvasi Kalevan normaalisti kirjoittaman koostejutun menneistä kisatapahtumista. Samalla se myös ennakoi seuraavana kesänä kisattuja Rio de Janeiron olympialaisia. Lisäksi lehdessä oli kaksi Kalevan kirjoittamaa reportaasia, yksi henkilöjuttu ja kaksi ilmiöjuttua. STT julkaisi perinteisesti yhden kisatapahtumista kertoneen pidemmän koostejutun. Ennen kisojen avauspäivää lehdessä julkaistiin myös Kalevan tekemä täppijuttu lukijoille.

5 JOHTOPÄÄTÖKSET

Kolmea pitkän linjan urheilutoimittajaa haastateltuani, kirjallisuutta tutkittuani ja Kalevan juttuarkistoja pengottuani löysin ja huomasin urheilujournalismista asioita, jotka ovat selkeästi muuttuneet viimeisen kahden vuosikymmenen aikana. Urheilutoimittajien työmäärä on lisääntynyt vähentyneen henkilöstön ja internetin tulon ansiosta. Juttujen kirjoittaminen on pysynyt ennallaan, mutta juttutyypeissä on nähtävissä muutoksia viimeisen kahden vuosikymmenen aikana.

5.1 Toimittajien haastatteluissa yhtäläisyyksiä

Suurin urheilujournalismiin vuosina 1998–2018 vaikuttanut tekijä on internet. Haastateltaville esittämissäni kysymyksissä internet liittyi vastauksiin lähes poikkeuksetta ainakin jollain tavalla. Verkko on monipuolistanut toimittajien työtä erityisesti iltapäivälehdissä: iltapäivälehdet toimivat verkkoedellä, ja ne tuuttaavat lähestulkoon kaiken materiaalin tuoreeltaan verkkoon. Internet on myös lisännyt toimittajien työtaakkaa entisestään. Internet on lisännyt työn kiireisyyttä entisestään.

Kahden viime vuosikymmenen aikana kirjoittaminen ei itsessään ole muuttunut, mutta juttutyypeissä on tapahtunut muutoksia. Tapahtumista ja otteluista raportoiminen on kadonnut poikkeuksia lukuun ottamatta kokonaan. Raporttien sijaan otteluista kirjoitetut jutut käsittelevät usein kentällä esiintyvää pelaajaa tai otteluun tai siinä pelaavaan joukkueeseen liittyvää ilmiötä. Raportit ovat katoavaisia nimenomaan printtilehdissä: niille on edelleen tilausta verkon nopeissa julkaisualustoissa esimerkiksi erilaisina live-seurantoina. Verkkoon voidaan laittaa myös otteluraportti tuoreeltaan pelin jälkeen. Erilaiset analyysit ovat myös lisääntyneet ja syrjäyttäneet perinteistä raportointia. Analyysissä toimittaja pääsee osoittamaan oman asiantuntemuksensa.

Urheilujournalismi on viihteellistynyt tietyissä julkaisualustoissa. Selvimmin se näkyy iltapäivälehdissä, jotka elävät verkkosivujensa kävijämääristä. Ne tarvitsevat klikkejä positiivisen kassavirran takaamiseksi. Julkaisu- ja tekemiskynnys on madaltunut huomattavasti lukijoiden kalastelemisen toivossa. Toimittajat voivat etsiä lukijoita houkuttelevia lyhyitä juttuaiheita urheilijoiden käyttäjätiileiltä sosiaalisesta mediasta. Maakuntalehdet ovat välttyneet viihteellistymiseltä, sillä niille printtiversiona on edelleen numero yksi.

5.2 Johtopäätökset Kalevan sivuarkistoista

Toimittajien haastatteluiden perusteella perinteinen raportointi oli vähentymään päin jo ennen vuotta 1998. Tämä näkyy myös Kalevan urheilusivuissa siten, että valkkaamissani yleisurheilun MM-kisoissa ei ollut perinteistä raportointia oikestaan lainkaan.

Valitsemani kilpailut sijoittuivat siis vuosiin 1999, 2003, 2007, 2011 ja 2015. Kaava jokaisissa kilpailuissa oli pohjimmiltaan samanlainen: kisoissa paikan päällä ollut oma toimittaja kirjoitti pidemmän urheilusivujen pääjutun mahdollisella kainalolla höystettynä, jonka lisäksi hän teki kolumnin. Pääjuttu oli joko tulevia kilpailuja ennakoiva juttu jonkin urheilijan tai useamman urheilijan kautta, joskus se saattoi muodostua myös henkilö- tai ilmiöjutuksi. Kilpailutapahtumasta kertovat jutut eivät olleet perinteisiä raportoivia pläjäyksiä. Kisasta kerrottiin voittaneen, epäonnistuneen tai suomalaisedustuksesta vastanneen urheilijan kautta. Toisinaan oma toimittaja saattoi tehdä pääjutun ja kolumnin lisäksi muitakin juttuja päivää kohden, mutta tavallisesti loput tilat täytettiin STT:n tarjoamilla jutuilla. Joskus toimittajat saattoivat tehdä juttuja kisoista myös kotitoimituksesta käsin: hyvänä esimerkkinä vuoden 2007 Osakan kisoista tehty juttu, jossa kotitoimituksen toimittaja meni vanhainkotiin seuraamaan miesten keihäänheiton loppukilpailua.

Päivänselvä muutos näkyi vuoden 2015 Pekingin MM-kisoihin mentäessä. Kalevan lehtikoko muuttui saman vuoden helmikuussa broadsheetistä tabloidiin, mikä vaikutti selvästi sekä juttujen että kuvien määrään. Urheilun lähtöaukeamalle mahtui Pekingissä enää yksi iso juttu, jonka kylkeen upotettiin kolumni. Broadsheet-lehdissä yksi aukeama oli paljon isompi, jolloin siihen voitiin survoa juttuja paljon enemmän. Myös lehden ulkoasu muuttui tabloidin ansiosta selkeämpään suuntaan. Kun kaikista tarkastelemistani kisoista vähiten MM-kisoja koskevia juttuja oli Sevillan kisoista 1999 (100 kappaletta), Pekingissä juttujen kokonaismäärä oli 71. Sevilla oli niin ikään kuvienkin osalta pohjalla (53 kuvaa), mutta Pekingissä kuvia oli enää 32.

LÄHTEET

Arolainen, Teuvo 1998. "Tämä on ryöstö puku päällä!" Teoksessa Anu Kantola ja Tuomo Mörä (toim.) *Journalismia! Journalismia?* Jyväskylä: WSOY. 175–210.

Boyle, Raymond 2006. "Sports journalism. Context and Issues." London: SAGE Publications.

Heikkilä, Markku 1998. "Politiikan ja journalismin konsensus." Teoksessa Anu Kantola ja Tuomo Mörä (toim.) *Journalismia! Journalismia?* Jyväskylä: WSOY. 67–82.

Heinilä, Kalevi 2000. "Mikä on urheilun viihteellinen merkitys?" Teoksessa Mari Miettinen (toim.) *Haasteena huomisen hyvinvointi – Miten liikunta lisää mahdollisuuksia? Liikunnan yhteiskunnallinen perustelu II tutkimuskatsaus. Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 124.* Jyväskylä: Liikunnan ja kansanterveyden edistämissäatiö (Likes), 287–307.

Heinilä, Kalevi 2000. "Millainen rooli urheilujournalismilla on yhteiskunnassa?" Teoksessa Mari Miettinen (toim.) *Haasteena huomisen hyvinvointi – Miten liikunta lisää mahdollisuuksia? Liikunnan yhteiskunnallinen perustelu II tutkimuskatsaus. Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 124.* Jyväskylä: Liikunnan ja kansanterveyden edistämissäatiö (Likes), 273–284.

Herkman, Juha 2011. "Politiikka ja mediajulkisuus." Jyväskylä: Bookwell Oy.

Hiilamo, Heikki 1998. "Koneella tiedon kimppuun." Teoksessa Anu Kantola ja Tuomo Mörä (toim.) *Journalismia! Journalismia?* Jyväskylä: WSOY. 255–290.

Hujanen, Jaana 1998. "Alue- vai lukijälähtöisesti? Näkökulmia maakunnalliseen journalismiin." Teoksessa Touko Perko ja Raimo Salokangas (toim.) *Kymmenen kysymystä journalismista.* Jyväskylä: Atena Kustannus Oy. 79–105.

Huovila, Tapani 1998. "Toimittaja – vastuussa oleellisesta muutoksessa." Viestintätieteiden laitos. Jyväskylän yliopisto. Jyväskylä: Yliopistopaino.

Kauhanen, Erkki 1998. "Ajatuksia tiedejournalismin tekemisestä." Teoksessa Anu Kantola ja Tuomo Mörä (toim.) *Journalismia! Journalismia?* Jyväskylä: WSOY. 291–316.

Korhonen, Johanna 1998. "Kyllä, herra pääjohtaja – ja muita talousjournalismin ilmentymiä." Teoksessa Anu Kantola ja Tuomo Mörä (toim.) *Journalismia! Journalismia?* Jyväskylä: WSOY. 99–113.

Korvola, Ari 1998. "Minä journalisti." Teoksessa Anu Kantola ja Tuomo Mörä (toim.) *Journalismia! Journalismia?* Jyväskylä: WSOY. 235–251.

Kunelius, Risto 2003. "Viestinnän vallassa. Johdatus joukkoviestinnän kysymyksiin." Porvoo: WS Bookwell Oy.

Kuutti, Heikki 1998. "Tärkeä ja torjuttu tutkiva journalismi." Teoksessa Touko Perko ja Raimo Salokangas (toim.) *Kymmenen kysymystä journalismista.* Jyväskylä: Atena Kustannus Oy. 107–125.

Nieminen, Hannu & Pantti, Mervi 2009. "Media markkinoilla. Johdatus joukkoviestintään ja sen tutkimukseen." Helsinki: Gummerus Kirjapaino Oy.

Nousiainen, Anu 1998. "Reportaasin renessanssi." Teoksessa Anu Kantola ja Tuomo Mörä (toim.) *Journalismia! Journalismia?* Jyväskylä: WSOY. 117–136.

Perko, Touko 1998. "Media on nykypäivän kirkko ja raamattu?" Teoksessa Touko Perko ja Raimo Salokangas (toim.) *Kymmenen kysymystä journalismista.* Jyväskylä: Atena Kustannus Oy. 9–38.

Pietilä, Antti-Pekka 2007. "Uutisista viihdettä, viihteestä uutisia. Median muodonmuutos." Helsinki: Art House Oy.

Pirinen, Riitta 1998. "Sukupuoli ja mediaurheilu." Teoksessa Anssi Halmesvirta ja Heikki Roiko-Jokela (toim.) *Urheilu, historia ja julkisuus. Suomen urheiluhistoriallisen seuran vuosikirja 1998. Finlands idrottshistoriska förenings årsbok 1998.* Jyväskylä: Atena Kustannus Oy. 25–35.

Pänkäläinen, Seppo 1998. "Suomalainen urheilujournalismi." Liikuntatieteellisen seuran impulssi XV. Liikuntatieteellinen Seura, Helsinki 1998. Tampere: Tammer-Paino Oy.

Pänkäläinen, Seppo 1998. "Urheilujournalismiko kritiikitöntä?" Teoksessa Touko Perko ja Raimo Salokangas (toim.) Kymmenen kysymystä journalismista. Jyväskylä: Atena Kustannus Oy. 161–181.

Sipola, Simo 1998. "Lisää koskettavuutta – miten käy uutisen?" Teoksessa Anu Kantola ja Tuomo Mörä (toim.) Journalismia! Journalismia? Jyväskylä: WSOY. 83–98.

Steen, Rob 2015. Sports journalism. A Multimedia Primer." Abingdon, Oxon: Routledge.

Vasara, Erkki 2000. "Urheilun sata vuotta." Teoksessa Heikki Roiko-Jokela ja Esa Sironen (toim.) Urheilu katsoo peiliin. Suomen urheiluhistoriallisen seuran vuosikirja 1999. Finlands idrottshistoriska förenings årsbok 1999. Jyväskylä: Atena Kustannus Oy. 85–87.

Vasara, Erkki 2000. "Urheilu viinan ja raittiuden kilpamenttänä." Teoksessa Heikki Roiko-Jokela ja Esa Sironen (toim.) Urheilu katsoo peiliin. Suomen urheiluhistoriallisen seuran vuosikirja 1999. Finlands idrottshistoriska förenings årsbok 1999. Jyväskylä: Atena Kustannus Oy. 39–55.

Vehkoo, Johanna 2011. "Painokoneet seis! Kertomuksia uuden journalismin ajasta." Jyväskylä: Bookwell Oy.

Virtapohja, Kalle 2000. "Media ja urheilun skandaalit." Teoksessa Heikki Roiko-Jokela ja Esa Sironen (toim.) Urheilu katsoo peiliin. Suomen urheiluhistoriallisen seuran vuosikirja 1999. Finlands idrottshistoriska förenings årsbok 1999. Jyväskylä: Atena Kustannus Oy. 57–63.

Virtapohja, Kalle 1999. "Mediaurheilun rotaatiomalli urheiluskandaalien selittäjänä." Teoksessa Samu Karvala (toim.) Urheilujournalismista talousjournalismia? Mediainstituutin katsauksia 2/1999. Jyväskylä. 5–21.

Virtapohja, Kalle 1998. "Onko journalismi draamaa? Neljännen televisiokanavan toimilupapäätöksen uutisointi jatkokertomuksena." Teoksessa Touko Perko ja Raimo Salokangas (toim.) Kymmenen kysymystä journalismista. Jyväskylä: Atena Kustannus Oy. 127–159.

Yli-Saunamäki, Tapani 1999. "Hyväksytäänkö seuraavaksi doping?" Teoksessa Samu Karvala (toim.) Urheilujournalismista talousjournalismia? Mediainstituutin katsauksia 2/1999. Jyväskylä. 32–35.

**KYSYMYKSET KALEVAN KAI NEVALALLE JA POHJALAISEN JA ILKAN MINNA
KALLASVUOLLE**

Kauan olet ollut alalla?

Missä olet työskennellyt?

Mitkä ovat työnkuvasi?

Miten juttujen kirjoittaminen on muuttunut (esimerkiksi tyylillisesti)?

Onko juttutyypeissä selkeitä muutoksia, ovatko tietyt jutut lisääntyneet/vähentyneet?

Miten arvokisoissa/ulkomailla työskentely on muuttunut?

Muutokset työskentelyvälineissä?

Muutokset tiedonhaussa?

Muutokset työtahdissa?

Onko urheilujournalismi viihteellistynyt?

Verkkouutisoinnin vaikutukset omaan työskentelyyn?

Urheilutoimituksen henkilöstömäärän muutos ja sen vaikutukset omaan työskentelyyn?

Miesvaltainen ala, muutoksia sukupuolijakaumassa?

Broadsheetistä tabloidiin, mikä muuttui työskentelyssä?

Liite 2

KYSYMYKSET ILTA-SANOMIEN PEKKA HOLOPAISELLE

Kauan olet ollut alalla?

Missä olet työskennellyt?

Mitkä ovat työnkuvasi?

Miten juttujen kirjoittaminen on muuttunut (esimerkiksi tyylillisesti)?

Onko juttutyypeissä selkeitä muutoksia, ovatko tietyt jutut lisääntyneet/vähentyneet?

Miten arvokisoissa/ulkomailla työskentely on muuttunut?

Muutokset työskentelyvälineissä?

Muutokset tiedonhaussa?

Muutokset työtahdissa?

Onko urheilujournalismi viihteellistynyt?

Haasteita jutun luokittelussa urheiluksi/viihteeksi?

Verkkouutisoinnin vaikutukset omaan työskentelyyn?

Sosiaalisen median vaikutukset omaan työskentelyyn?

Urheilutoimituksen henkilöstömäärän muutos ja sen vaikutukset omaan työskentelyyn?

Miesvaltainen ala, muutoksia sukupuolijakaumassa?

Liite 3

KALEVAN YLEISURHEILUN MM-KISOJEN JUTTUJEN KATEGORISOINTI

| Sevillan MM-kilpailut 1999 | | | | | | | |
|---|--|----|--|--|--|--|--|
| Kolumni | | 11 | | | | | |
| Lyhyet STT | | 42 | | | | | |
| Lyhyet Kaleva | | 7 | | | | | |
| Lyhyet STT/Kaleva | | 3 | | | | | |
| Ennakoivat pidemmät Kaleva | | 7 | | | | | |
| Ennakoivat pidemmät STT | | 10 | | | | | |
| Kisan jälkeiset pidemmät Kaleva | | 8 | | | | | |
| Kisan jälkeiset pidemmät STT | | 7 | | | | | |
| Ilmiöjutut Kaleva | | 2 | | | | | |
| Ilmiöjutut STT | | 2 | | | | | |
| Koosteet Kaleva | | 1 | | | | | |
| Yhteensä 100 juttua kisoista | | | | | | | |
| Yhteensä 100 juttua joissa 53 kuvaa, lisäksi useita erillisiä kuvia tulospalstoilla + kolumnikuvat. | | | | | | | |

| Pariisin MM-kilpailut 2003 | | | | | | | |
|---|--|----|--|--|--|--|--|
| Kolumni | | 11 | | | | | |
| Lyhyet STT | | 47 | | | | | |
| Lyhyet Kaleva | | 32 | | | | | |
| Ennakoivat pidemmät Kaleva | | 7 | | | | | |
| Ennakoiva pidemmät STT | | 2 | | | | | |
| Kisan jälkeiset pidemmät Kaleva | | 14 | | | | | |
| Kisan jälkeiset pidemmät STT | | 4 | | | | | |
| Henkilöjuttu Kaleva | | 2 | | | | | |
| Ilmiöjutut Kaleva | | 2 | | | | | |
| Pidempi uutinen STT | | 2 | | | | | |
| Pidempi uutinen muu uutistoimis | | 1 | | | | | |
| Koosteet Kaleva | | 2 | | | | | |
| Koosteet STT | | 1 | | | | | |
| Yhteensä 127 juttua kisoista | | | | | | | |
| Yhteensä 127 juttua joissa 91 kuvaa, lisäksi useita erillisiä kuvia tulospalstoilla + kolumnikuvat. | | | | | | | |

| Osakan MM-kilpailut 2007 | | | | | | | |
|--|--|----|--|--|--|--|--|
| Kolumni | | 11 | | | | | |
| Lyhyet STT | | 55 | | | | | |
| Lyhyet Kaleva | | 4 | | | | | |
| Ennakoivat pidemmät Kaleva | | 19 | | | | | |
| Ennakoivat pidemmät STT | | 6 | | | | | |
| Henkilöjuttu Kaleva | | 2 | | | | | |
| Kisan jälkeiset pidemmät Kaleva | | 12 | | | | | |
| Kisan jälkeiset pidemmät STT | | 11 | | | | | |
| Reportaasi Kaleva | | 2 | | | | | |
| Reportaasi STT | | 1 | | | | | |
| Koosteet Kaleva | | 1 | | | | | |
| Pidempi uutinen STT | | 1 | | | | | |
| Tärpit kisoihin katsojalle Kaleva | | 1 | | | | | |
| | | | | | | | |
| Yhteensä 126 juttua kisoista | | | | | | | |
| Yhteensä 126 juttua, joissa 90 kuvaa, lisäksi useita erillisiä kuvia tulospalstoilla + kolumnikuvat. | | | | | | | |

| Daegun MM-kilpailut 2011 | | | | | | | |
|---|--|----|--|--|--|--|--|
| Kolumni | | 11 | | | | | |
| Lyhyet STT | | 43 | | | | | |
| Lyhyet Kaleva | | 1 | | | | | |
| Ennakoivat pidemmät Kaleva | | 13 | | | | | |
| Ennakoivat pidemmät STT | | 3 | | | | | |
| Henkilöjuttu Kaleva | | 2 | | | | | |
| Kisan jälkeiset pidemmät Kaleva | | 16 | | | | | |
| Kisan jälkeiset pidemmät STT | | 8 | | | | | |
| Koosteet Kaleva | | 2 | | | | | |
| Koosteet STT | | 1 | | | | | |
| Pidempi uutinen STT | | 1 | | | | | |
| Tärpit kisoihin Kaleva | | 1 | | | | | |
| Ilmiöjuttu Kaleva | | 1 | | | | | |
| Ilmiöjuttu STT | | 1 | | | | | |
| | | | | | | | |
| Yhteensä 104 juttua kisoista | | | | | | | |
| Yhteensä 104 juttua, joissa 62 kuvaa, lisäksi useita erillisiä kuvia sivun ylälaidoissa + kolumnikuvat. | | | | | | | |

| | | | |
|---|--|--|----|
| Pekingin MM-kilpailut 2015 | | | |
| Kolumni | | | 11 |
| Lyhyet STT | | | 29 |
| Ennakoivat pidemmät Kaleva | | | 8 |
| Ennakoivat pidemmät STT | | | 3 |
| Henkilöjuttu Kaleva | | | 1 |
| Kisan jälkeiset pidemmät Kaleva | | | 5 |
| Kisan jälkeiset pidemmät STT | | | 6 |
| Kisan jälk pidempi Kaleva/STT | | | 1 |
| Reportaasi Kaleva | | | 2 |
| Ilmiöjuttu Kaleva | | | 2 |
| Tärpit kisoihin Kaleva | | | 1 |
| Uutisanalyysi Kaleva | | | 1 |
| Koosteet STT | | | 1 |
| | | | |
| Yhteensä 71 juttua kisoista | | | |
| | | | |
| Yhteensä 71 juttua, joissa 32 kuvaa + kolumnikuvat. | | | |